

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

Warszawa

2020

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

ISSN: 2450-8160

nr.indeksu: 19464

numer: 61 (11/2020)

Redaktor naczelny: Gontarenko N.

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Polska;

L. Nechaeva, dr, Instytut PNPu im. K.D. Ushinskogo, Ukraina.

K. Fedorova, PhD in Political Science, International political scientist, Ukraine.

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. »Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

info@conferenc.pl

Nakład: 80 egz.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszelkie prawa do materiałów prac należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. »Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do czasopismo.

Opinie wyrażane w artykułach czy reklamach są publikowane na wyłączną odpowiedzialność autorów, sponsorów lub reklamodawcy. W związku z tym ani Redakcja, ani Wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za konsekwencje wykorzystania jakichkolwiek nieścisłych informacji.

Warszawa 2020

»Diamond trading tour" ©

ISSN: 2450-8160

Interactive pedagogical methods in higher educational institutions Pavlyshyn A., Volotovska N., Nesteruk S.	6
Застосування інтернет-ресурсів у формуванні інформаційної та культурологічної компетентностей школярів Юрійчук Н. Д.	8
Он-лайн ресурси як інструменти реалізації технології змішаного навчання у викладанні англійської мови Харченко Т.І., Гостіщева Н.О.	11
Розвиток гнучкості юних футболістів 7-9 років Собко Н. Г., Сцепінський В. С.	15
Формування якостей, необхідних для додаткового вивчення іноземної мови для спеціальних цілей Павловська Л. І.	17
Особливості професійної підготовки юристів у Німеччині Соколовська Н., Колесник М.Ю.	19
Вихователь, як організатор, супроводжувач і співучасник образотворчої діяльності дітей Щекудова Г. О.	23
Эффективные технологии формирования у младших школьников познавательных универсальных учебных действий в процессе обучения математике Гребенникова Н.Л., Гадельшина А.А.	26
Блочно-модульна система професійної підготовки як необхідний компонент підготовки майбутніх фахівців ветеринарного профілю Пилипенко О. П.	29
Створення інформаційного середовища у процесі підготовки майбутніх фахівців масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей Микитів О. М.	33

**Німецький досвід використання дистанційного навчання в освіті
України та його ефективність**

Грицишина А., Колесник М.Ю. 38

**Ключові слова: екологічна компетентність, учень, шкільний курс
біології, урок біології, охорона природи**

Герасимчук С.М. 42

**Проблеми управління закладом дошкільної освіти в умовах
суспільних трансформацій**

Шпетна Л., Тарасова М. 44

**Особливості нервово-психічної напруженості осіб пізньої зрілості
у кризових ситуаціях**

Магдисяк Л. І., Попович І.М., Віржанська В. М. 51

**Діагностика та корекція якості життя особистості методами
арттерапії (колаж)**

Магдисяк Л. І., Луців-Шумська Н. О., Гриневич О. В. 54

**Формування професійних компетенцій в процесі підготовки
бакалаврів готельно-ресторанної справи**

Дмитренко Г. А., Каролоп О.О. 57

Interactive pedagogical methods in higher educational institutions

A.Pavlyshyn,

PhD, MD

Associate Professor

I.Horbachevsky Ternopil State Medical University

N.Volotovska,

PhD, MD

Assistant Professor

I.Horbachevsky Ternopil State Medical University

S.Nesteruk,

PhD, MD

Assistant Professor

I.Horbachevsky Ternopil State Medical University

In the era of rapid development of digital and IT technologies, in pedagogy there is a need to keep up with the times and introduce fundamentally new approaches to the provision of training and educative services in high school institutions. The introduction of information technology today is one of the necessary and priority areas of reforming the education system. The latest digital technologies, global information globalization and new methods of the educational process with the help of electronic textbooks and manuals, electronic distance learning tools have challenged traditional approaches to the practice of teaching in educational institutions by modern lecturers and instructors.

Interactive distance education already has a number of significant advantages:

- eliminates the spatial barrier (geographical) between the student and the high-class specialist, especially important in rural areas, mountainous areas and remote settlements, it saves the time of the student and the teacher (the student does not need to spend time and effort to get to the school for receiving of some consultation or practical and lecture classes);
- remote methods of assistance provides an opportunity to significantly improve the quality of theoretical and advisory educational services by simultaneously

involving several leading specialists from different educational institutions

- significant economic effect (when the value of health and life of students and teachers is considered as the main goal).

Interactive pedagogical methodology should be used only when mastering basic theoretical knowledge as an acquaintance with the discipline and elements of self-training of the student.

Basic fundamental theoretical knowledge should be acquired by students in lectures, while working directly with books or other sources of information. If students do not have the basic knowledge gained from direct contact with the teacher-mentor, interactive methods lose their meaning, because in solving the problem, participants use everyday rather than scientific knowledge. Thus, interactive distance learning methods do not cancel or replace traditional teaching methods, they should only reinforce and complement the classic ways of learning. Interactive distance learning methods allow to involve different students and teachers in the active search for solutions in a complex simulated situation, to solve problems where the efforts and knowledge of one student and teacher may not be enough. Communication in the distance learning process between students and teachers-mentors is not just an exchange of ideas or knowledge. On the basis of such information-intellectual exchange of thoughts and data mental activity is activated, new logical thinking which leads to the analysis and the corresponding conclusions is born, ability to apply theoretical knowledge in a concrete situation, to combine the received knowledge from various disciplines, to work collectively on the decision of a certain scientific problem. Beside that someone else's experience and responsibility for the decision are taken more actively and justifiedly.

Interactive distance learning methods open to all students the opportunity to work with their colleagues from different countries, different educational institutions, allow to realize the desire of each student to actively communicate, contribute to the achievement of high learning outcomes by students. Distance interaction of students becomes the ba-

sis of active and productive learning. When students learn by interacting with other colleagues, they experience emotional, intellectual, and scientific support that enables them to go beyond their current level of knowledge and skills.

Modern pedagogical activity is an exchange of technologies between teachers and students, in which the activity of one determines the activity of others. This form of educational process is an important part of the joint activities of teachers and students, the leading features of which are:

- the presence of a common goal, the expected result of activities that meets the interests of all and contributes to the needs of everyone and planning, control, correction and coordination of actions of training participants;
- the presence of a student and a teacher-mentor in a single time and space, which creates the possibility of direct contact between them and distribution of a single process of cooperation, joint activities between the participants;
- the emergence of interpersonal relationships. The use of distance interactive educational methods enhances pedagogical interaction between teachers and students due to the cooperation of participants in the pedagogical process.

Today, distance learning is an effective form of educational process that provides the exchange of information between students and faculty, as well as the dissemination of scientific, professional and social contacts. Now it is technically impossible to concentrate in each educational institution all educational and information resources that have been accumulated humanity in the world scientific and educational space. However, interactive and distance educational technologies provide an opportunity to combine information and research bases and actions of several universities both nationally and globally.

Of course, distance learning methods are far from ideal, they have a number of significant disadvantages, but a number of great benefits will suggest that interactive distance learning has the right to be used, especially in the current pandemic of coronavirus C-19.

УДК 37.016:811.161.2]:004.77

Застосування інтернет-ресурсів у формуванні інформаційної та культурологічної компетентностей школярів

Application of internet resources in the formation of information and cultural competencies of schoolchildren

Юрійчук Н. Д.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

У статті досліджено роль та особливості застосування Інтернет-ресурсів у підвищенні інформаційної грамотності та формуванні культурологічної компетентності учнів, оскільки перед закладами загальної середньої освіти постає важливе завдання виховати компетентну особистість, котра володіє знаннями, вміннями, високими моральними цінностями, шанує духовні та культурні надбання людства, є інформаційно грамотною.

Ключові слова. Інформаційна компетентність, Інтернет-ресурси, культурологічна компетентність, освітній процес, урок української мови, інформаційні технології.

The article examines the role and features of the use of Internet resources in improving information literacy and the formation of cultural competence of students, as general secondary education institutions face the important task of educating a competent person who has knowledge, skills, high moral values, respects spiritual and cultural heritage. is informationally literate.

Key words. Information competence, Internet resources, culturological competence, educational process, Ukrainian language lesson, information technologies.

Постановка проблеми. Сьогодні система освіти відчуває значний розвиток інформаційно-комунікативних технологій та їхній вплив на освітній процес у закладах загальної середньої освіти. Інформаційні технології в освіті спричинили низку реформ, змін та інновацій, що пов'язані з появою освітніх мереж, нових форм та засобів навчання.

Широке застосування інформаційно-комунікативних технологій висувають нові вимоги до сучасного вчителя-філолога та школярів. Завдання вчителя, в першу чергу, полягає у спрямуванні учнів до оволодіння сучасними технологіями, обробки й передачі їм матеріалу засобами Інтернет-ресурсів, спонуканні до навчально-пізнавальної діяльності, вико-

ристанні нових методів навчання та виховання тощо.

У таких умовах учитель повинен приділяти увагу інтерактивним методам навчання, підвищенню мовної культури і грамотності школярів, наголошувати на ролі української мови як основного засобу спілкування в різних сферах суспільного життя, забезпечувати оволодіння нормами української літературної мови, з метою правильного вживання мовних засобів.

Аналіз останніх джерел. Проблемі формування культурологічної компетентності школярів присвячені праці О. Біляєва, М. Пентилюк, М. Кузьміна, Т. Гнаткович, Н. Голуб, О. Горошкіної, В. Болгаріна, Л. Мацько С. Троянської, К. Климової, О. По-метун, Л. Мамчур, Л. Супрунової та ін.

У розвідках лінгводидактив розкрито сутність культурологічної компетентності, обґрунтовано її роль і місце у навчально-виховному процесі закладів загальної середньої освіти. На часі вивчення питання застосування Інтернет-ресурсів у формуванні інформаційної та культурологічної компетентності.

Мета даної розвідки полягає у дослідженні ролі та особливостей застосування Інтернет-ресурсів у підвищенні інформаційної грамотності та формуванні культурологічної компетентності учнів.

Виклад основного матеріалу. Сучасне життя потребує оволодіння ключовими компетентностями, серед яких основними є культурологічна та інформаційна. Перед закладами загальної середньої освіти постає важливе завдання виховати компетентну особистість, котра володіє як знаннями та вміннями, так і високими моральними цінностями, шанує духовні та культурні надбання людства, є інформаційно грамотною.

В інформаційному світі, вчитель повинен володіти сучасними технологіями обробки й передачі учням навчального матеріалу засобами Інтернет-ресурсів, мережевими сервісами, що дає можливість зацікавити їх, стимулює до самостійного пошуку нової інформації, розвиває навички вибирати найголовніше з великої кількості матеріалу, розвиває творчі здібності, уміння висловлювати думки, формує інформаційну компетентність особистості.

Учитель має пробудити у школярів інтерес до навчання, сформувати всебічно розвинену, конкурентноспроможну, творчу, духовно багату особистість, яка глибоко розуміє культуру та мистецтво, поважає історичні пам'ятки й надбання народу, дотримується звичаїв, традицій українців, відчуває красу слова, гуманно ставиться до оточуючих тощо.

У своїй роботі вчитель повинен упроваджувати інноваційні методи навчання, інформаційно-комунікативні технології, оскільки традиційні форми навчальної діяльності не забезпечують потреб учнів. І, як наслідок, ефективність таких форм роботи зменшується, пропадає інтерес учнів до навчання.

Вагому роль у забезпеченні розвитку інформаційної та культурологічної компетентностей відіграє використання сервісів Google, що формує вміння працювати з інформаційним потоком, сприяє підвищенню рівнів навчальних досягнень учнів, стимулює до роботи з різними джерелами, систематизації й виділення головного, дозволяє школярам розвиватися та самостверджуватися, висловлювати власні думки, враховувати думки інших учасників освітнього процесу, орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі.

Змістове наповнення уроків слід здійснювати відповідними цікавими матеріалами, використовуючи при цьому блоги досвідчених вчителів-практиків, відео-канали YouTube, тест-форми, хмарні сервіси, інтерактивні методи, конференції, електронну пошту тощо.

Застосування Інтернет-ресурсів сприяє кращому засвоєнню учнями навчального матеріалу, формує культурологічну компетентність, дозволяє опанувати інформаційні технології, уміння здобувати, критично мислити і використовувати різноманітну інформацію в житті.

Так, користуючись відео-каналом YouTube, де розміщено багато найрізноманітніших матеріалів з української мови, літератури, історії, можна демонструвати учням відео та аудіозаписи фрагментів уроків, різні мовно-літературні цікавинки, факти з історії розвитку держави, мови, уривки з художніх творів, кінофільмів, що

зняті за творами українських письменників, добірки вправ, конкурсів тощо.

Використання таких відеороликів забезпечує міжпредметні зв'язки на уроці української мови, формує культурологічну компетентність, дозволяє учням краще запам'ятати та практично засвоїти навчальний матеріал.

Доцільно в освітньому процесі використовувати матеріали, що розміщуються на блогах кращих учителів-філологів, зокрема відеоролики, презентації, схеми, таблиці, теми творчих робіт учнів, посилання на завантаження підручників, необхідних для навчання тощо. Така робота дає можливість активізувати творчість, підвищити рівень інформаційної грамотності та культури спілкування школярів.

Тест-форми доречно використовувати для закріплення та перевірки знань учнів. Їх виконання привчає школярів швидко опрацьовувати матеріал, знаходити правильні відповіді, стисло формулювати свої думки тощо.

Одним із швидких способів обміну важливою й терміною інформацією з учнями є електронна пошта й хмарні сервіси, що активно почали використовуватися на сучасному етапі та дозволяють завантажувати й зберігати інформацію, відеоролики, презентації, обмінюватися ними, надавати доступ до файлів іншим, користуватися необхідними матеріалами в будь-якому місці.

Висновки. Перевагою Інтернет-ресурсів є те, що вони дозволяють швидко опрацьовувати навчальний матеріал, забезпечують його доступність у будь-який час. Школярі вчать орієнтуватися в духовному та культурному контекстах суспільства, поважати скарби українського народу, спрямовуються на загальнолюдські цінності у власній поведінці та міжособистісних стосунках, навчаються інформаційної грамотності, розвивають навички самостійної роботи.

Література

Зарицька В. Мовно-культурологічний аспект формування професійної культури сучасного педагога. Українська мова в сучасному

культурному просторі Східної України: Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції. Донецьк: Український культурологічний центр, 2010. 248 с.

Пометун О., Пирожненко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С. К. 2004. С. 10-20.

Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору: Посібник / О. В. Білоус, О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк та ін. Київ: Атіка, 2014. 212 с.

Юрійчук Н. Д. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців філологічних спеціальностей. Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку». 27-28 березня. Ч. 1. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. С. 24-25.

Юрійчук Н. Д. Професійна підготовка майбутніх учителів-філологів у контексті компетентнісного підходу. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький. 2014. Вип. 17. С. 215-225.

References

Zarytska V. Movno-kulturolohichnyi aspekt formuvannya profesiinoi kultury suchasnoho pedahoha. Ukrainka mova v suchasnomu kulturnomu prostori Skhidnoi Ukrainy: Materialy mizhrehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Donetsk: Ukrainskyi kulturolohichnyi tsentr, 2010. 248 s.

Pometun O., Pyrozhenko L. Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia. Kyiv: A.S. K. 2004. S. 10-20.

Formuvannya informatsiino-komunikatsiinykh kompetentnosti u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv stvorennia informatsiinoho osvitnoho prostoru: Posibnyk / O. V. Bilous, O. O. Hrytsenchuk, I. V. Ivaniuk ta in. Kyiv: Atika, 2014. 212 s.

Yuriichuk N. D. Rozvytok profesiinoi kompetentnosti maibutnih fakhivtsiv filolohichnykh spetsialnosti. Materialy II Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii «Osvita i nauka u minlyvomu sviti: problemy ta perspektyvy rozvytku». 27-28 bereznia. Ch. 1. Dnipro: SPD «Okhotnik», 2020. S. 24-25.

Yuriichuk N. D. Profesiina pidhotovka maibutnih uchyteliv-filolohiv u konteksti kompetentnisnoho pidkhotu. Teoretychna i dydaktychna filolohiia: zbirnyk naukovykh prats. Pereiaslav-Khmelnytskyi. 2014. Vyp. 17. S. 215-225.

Он-лайн ресурси як інструменти реалізації технології змішаного навчання у викладанні англійської мови

Харченко Т.І., Гостіщева Н.О.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

***Анотація:** У статті розглянуто особливості використання технології змішаного навчання у викладанні англійської мови. Надані ресурси мережі Інтернет, що можуть бути використані у навчальному процесі з метою підвищення мотивації студента. Зазначено, що зміна ролі викладача і студента та інтеграція інформаційних технологій в процес навчання розвивають здатність студента до самоорганізації і саморефлексії.*

Ключові слова: змішане навчання, технології навчання англійської мови, інформаційні технології в освіті, он-лайн ресурси для навчання англійської мови

Key words: blended learning, teaching English techniques, information technologies in education, on-line recourses for teaching English

В умовах розвитку сучасного інформаційного суспільства, широкого поширення комп'ютерних та веб-технологій у всіх сферах життя людини тенденція впровадження інновацій в освіту є цілком природним і необхідним процесом, виправданим часом. Змінюються вимоги сучасних стейкхолдерів та роботодавців, разом з тим змінюються і потреби студентів, що прагнуть набути певних сучасних компетентностей для того, щоб бути конкурентоспроможними на сучасному ринку праці. Відповідно, зміни вимагають і усталені підходи, і методи навчання англійської мови. Зокрема, традиційне аудиторне навчання (face-to-face) потребує інноваційного переродження та адаптації до нових викликів часу.

Тож, сучасний випускник вищого навчального закладу повинен бути гнучким, швидко адаптуватися до професійних умов,

удосконалювати свої професійні компетентності, постійно стикаючись з великим обсягом інформації і розширюючи знання. Це означає, що одна з основних задач вищої школи – сформувати у студента уміння самостійно планувати і організовувати свою діяльність, орієнтуючись на кінцевий результат; сприяти розвитку автономії студента, що має навчити його орієнтуватися в нескінченному потоці інформації, вибирати, критично осмислювати її; самостійно вибудовувати навчальну діяльність, свідомо управляючи нею, обираючи необхідні стратегії. Все це вимагає від студента певної навички тайм-менеджменту (організувати свій час для виконання інтерактивних завдань онлайн і оффлайн) і мотивації.

Вирішенню цих завдань може сприяти технологія змішаного навчання (blended learning), яка, на думку науковців, поєднує

в собі кращі аспекти і переваги аудиторного та інтерактивного або дистанційного навчання і створює такі доступні і мотивуючі умови для студентів, за яких навчальний процес являє собою певну систему, що складається з різних компонентів, які функціонують в постійному взаємозв'язку один з одним, утворюючи єдине гармонійне ціле. Термін *blended learning* розглядається як поєднання інтегрованих в навчальний процес технологій дистанційного, комп'ютерного та веб-орієнтованого навчання з традиційними аудиторними (*face-to-face*) заняттями і методиками [2].

Питання змішаного навчання все більше і більше привертає увагу дослідників. У науково-методичній літературі можна зустріти синоніми терміна *blended learning* – «гібридне», «інтегроване», «змішане», «комбіноване», «технологічно опосередковане», «веб-орієнтоване» навчання. Одні з провідних фахівців в сфері змішаного навчання, Г. Дьюдні і Н. Хоклі, дають таке визначення: «Змішане навчання – це поєднання онлайн ресурсів з аудиторного роботою. У деяких випадках робота з цифровими джерелами інформації здійснюється в режимі «офлайн», наприклад, за допомогою роботи з CD-ROM» [4, с. 13]. К. Дж. Бонк і Ч. Р. Грехем підкреслюють, що змішане навчання передбачає те, що переважна частина навчального матеріалу засвоюється за допомогою електронних ресурсів інформаційно-освітнього середовища. Зустрічі викладача зі студентом носять періодичний характер. Обов'язковими, на думку згаданих науковців, є процедури очних консультацій, співбесід, іспитів [3].

Найпоширеніша думка зводиться до того, що технологія змішаного навчання англійської мови поєднує в собі елементи основних Європейських освітніх моделей: дистанційне навчання – *distance learning*, засноване на взаємодії віддалених один від одного викладача і студента, що реалізується за допомогою телекомунікаційних технологій і ресурсів мережі Інтернет; та аудиторне навчання – *face-to face learning*, традиційна система організації навчального процесу, що існувала в світі останні десятиліття років і передбачала безпосередню навчальну взаємодію викладача і студента в аудиторії [5].

В межах даної технології можна говорити про зміну ролі викладача і студента. Порівню з традиційною системою навчання, де викладач виступає в ролі інструктора і передає студенту знання згідно з програмою, змішане навчання пропонує таку модель взаємодії викладача і студента, за якої студент конструює, виводує нові знання шляхом пошуку інформації зважаючи на те, яка інформація необхідна для опанування тим чи іншим навчальним матеріалом, яка інформація є для нього новою на фоні уже засвоєних знань. Саме в такий спосіб проявляється автономія студента, а саме, здатність учня до самоорганізації, само-рефлексії.

У практиці навчання англійської мови технологія змішаного навчання надає можливість використання сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі, що забезпечує автентичними матеріалами з автентичних джерел і сприяє більш природному опануванню іноземною мовою. Серед ресурсів мережі Інтернет, які можуть бути рекомендованими до використання в навчальному процесі під час навчання англійської мови, слід зазначити наступні:

1) онлайн словники. Вміння працювати зі словником дуже важливо. Студентам можна запропонувати *Oxford online dictionary*, *Cambridge online dictionary*, *Reverso Context online dictionary*, *ABBYU Lingvo Live dictionary* та ін. Зі словника студенти отримують інформацію про американський та британський варіанти вимови слова. Надані у словниках приклади демонструють як слово використовується в контексті. Тлумачення значення слова англійською мовою дозволяє розширити словниковий запас не тільки на ту лексичну одиницю, що вивчається, а і доповнити її списком синонімів.

2) ресурси сервісу *youtube* – відео підкасти. Використання ресурсів сервісу *youtube* дає можливість забезпечити учасників навчального процесу автентичним (живим) матеріалом: перегляди інтерв'ю зі знаменитими особистостями (актори розповідають про новий фільм чи особисте життя; спортсмени про свою участь в змаганнях, політики виступають з гучними промовами тощо). Доцільним було б вико-

ристання добірки відео-підкастів професійно-орієнтованого характеру, зокрема засідання суду для студентів юридичних спеціальностей, виступи на економічних форумах для економістів, медична тематика для студентів медичних навчальних закладів тощо.

3) онлайн новини. Методично правильно організована діяльність з перегляду новин он-лайн може стати ефективним засобом для розвитку навичок аудіювання та розширення лексичного запасу.

4) автентичні статті. Робота зі статтями на загальні та професійно-спрямовані теми може мати велике практичне значення як для роботи з лексикою, так і для усної розмовної практики з метою реферування, висловлення власної думки з проблем обговорення;

5) чат між викладачем і учнем. Акцент на розвиток навичок писемного мовлення (листи різних видів і жанрів, резюме, контракти тощо).

6) онлайн бесіди і конференції. В умовах дистанційного навчання онлайн ресурси, що надають можливість організувати інтерактивну взаємодію учасників навчального процесу через платформи Zoom, Skype, Viber, GoogleMeet тощо сприяють розвитку навичок аудіювання і говоріння.

7) соціальні мережі. Дописи у світових соціальних мережах (Facebook, Instagram, Twitter тощо) також слугують автентичними текстами. Під час навчання англійської мови дописи відомих людей, цікавих студентам, так само як і коментарі до них, можуть бути використані як матеріали для читання. В разі, якщо студенти стануть підписниками таких сторінок, вони самі зможуть залишати коментарі, що сприятиме розвитку навичок писемного мовлення. Така діяльність є мотивуючою, тож викладач має використовувати її для організації начального процесу.

8) мобільні додатки. Використання мобільних додатків дає додаткову практику у мовному матеріалі (лексика, граматики, фонетика), що сприяє закріпленню навчального матеріалу та тестування, що забезпечує не тільки контроль з боку викладача, а і самоконтроль – саморефлексію). Детальний огляд мобільних додатків, що ефектив-

но використовуються у навчанні англійської мови, наданий у спеціальному дослідженні Т.Ю. Гурової, Т.В. Рябухи, Н.В. Зіненко та Н.О. Гостіщевої, де автори аналізують такі навчальні програми, які можна завантажити на смартфон, як «My Word Book», «Англійська мова з Words», «EasyTen», «Полілот. Англійські слова», «Memrise», «Quizlet», зорієнтовані на лексичний компонент; граматики англійської мови є основою мобільних додатків під назвою «Learn English Grammar», «Johnny Grammar's Word Challenge», «MyGrammarLab», «Game to Learn English», «English Grammar Test»; навчальні програми про подорожі, докільця, здоров'я, їжу, історію, музику, такі як «TED-Ed», «Podcasts», «Hooked», «DailyArt», допомагають викладачеві перенести автентичну мову живого спілкування в аудиторію. Автори надають методичну характеристику кожному з наданих додатків та обґрунтування переваг використання подібних ресурсів у навчанні англійської мови. [1].

Таким чином, для викладачів англійської мови технологія змішаного навчання надає безмежні можливості, які можна взяти на озброєння, інтегрувати в навчальний процес, використовуючи різні види інформаційних технологій. У свою чергу, студент залучається до процесу навчання, в якому він вмотивований до активної, часом самостійної навчальної діяльності. У студента формуються навички та вміння працювати в інформаційному просторі, самостійно шукати, відбирати і аналізувати інформацію, представляти результат з використанням різних сучасних технологій, тобто відбувається формування необхідних мовних і соціокультурних компетентностей.

Література:

Гурова Т. Ю., Рябуха Т. В., Зіненко Н. В., Гостіщева Н. О. Мобільні додатки як інноваційний засіб навчання іноземної мови. Науковий вісник МДПУ імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка, 2 (23), 2019. – с. 92-99.

Blended Learning: Define [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/blendedlearning>

- Bonk C. J. & Graham C. R. Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs /San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing, 2006. – 571 p.
- Tomlinson B., Whittaker C. Blended Learning in English Language Teaching: Course Design & Implementation. – London: British Council, 2013. – 252 p.
- Sharples M., Adams A., Ferguson R., Gaved M., McAndrew P., Rienties B., Weller M., & Whitelock D. Innovating Pedagogy 2014: Open University Innovation Report 3 Milton Keynes: The Open University. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://go.gl/cu-KalV>

Розвиток гнучкості юних футболістів 7-9 років

Собко Наталія Григорівна

*доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту
кандидат наук з фізичного виховання
та спорту*

Сцепінський Владислав Сергійович

*студент-магістрант II курсу факультету фізичного виховання
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира
Винниченка*

Ключові слова: гнучкість, оцінка, юні футболісти

Key words: flexibility; assessment, young footballers

Актуальність теми. Гнучкість футболіста проявляється в його здатності виконувати рухи з великою амплітудою. Нерозтягнуті м'язи (короткі) зменшують амплітуду руху в суглобах, що призводить до порушення постави та інших проблем опорно-рухового апарату [7].

Н. В. Москаленко [4] та В. В. Ніколаєнко [5] довели експериментально, що стан еластичності м'язів та м'язових з'єднань значно впливає на швидкість переробки інформації та стан м'язового відчуття, що для ігрової діяльності футболістів є досить актуальним [3, С. 41].

Виклад основного матеріалу. На думку Ж. К. Холодова і В. С. Кузнецова [8, С. 122]: «... цілеспрямовано розвиток гнучкості має починатися з 6-7 років». А згідно позиції Куценка О. В. [3, С. 39], що ґрунтується на працях К. Л. Віхрова [1] та В. В. Ніколаєнка [5]: «... молодший шкільний вік є не тільки сприятливим для розвитку швидкості та гнучкості у хлопчиків, а й характеризується активізацією формування рухового потенціалу дитини, а від-

повідний навчально-виховний процес повинен передбачати рухові завдання не тільки загальнорозвиваючого характеру, а й передбачати можливість реалізації специфічних вправ у взаємозв'язку із принципами гуманізму та особистісно-розвивального навчання».

М. А. Годік наголошує на тому, що основу роботи над розвитком гнучкості складають вправи, під час виконання яких відбувається подовження м'язів: балістичні і статичні, і саме останні вважає більш ефективними [2, С. 174]. Як зазначає О. В. Куценка, «... засоби, спрямовані на розвиток гнучкості, не потребують тривалого відновлення частоти серцевих скорочень, що дозволяє підвищити щільність заняття. А відтак, можна пропонувати пасивний та активний характер фізичного навантаження за умов їх чергування» [3, С. 41].

Ґрунтуючись на думці М.А. Годіка, ми запровадили у заняття футболістами хлопчиків 7-9 років 2 комплекси статичних вправ (стретчингу), що містили по 15 вправ, спрямованих на розтягування м'язів, які

відіграють провідну роль у виконанні змагальної вправи. Комплекси вправ виконувалися тричі на тиждень поперемінно у заключній частині заняття протягом 15-20 хвилин. Тривалість виконання вправ та кількість повторів у вікових групах відрізнялись. Водночас, ми враховували думку М. П. Пітина [6, С. 48], який вважає, що «...повноцінний розвиток гнучкості можливий лише на основі комплексного застосування статичних і балістичних вправ, що враховують специфіку виду спорту». Відтак, на початку кожного тренувального заняття під час розминки та в основній частині, – як засоби активного відпочинку в паузах між вправами, що вирішували завдання заняття, юні футболісти виконували загальнопідготовчі вправи на гнучкість (махові і пружні рухи, нахили, повороти, тощо).

Висновки. Аналіз спеціальної літератури свідчить про важливість ретельного ставлення до розвитку гнучкості, як необхідної фізичної якості в спорті. Вік 7-9 років вважають сприятливим для розвитку гнучкості у всіх її проявах. Запропоновані та впроваджені у навчально-тренувальний процес юних футболістів комплекси вправ (стретчингу) в заключній частині заняття.

Література.

- Віхров К.Л. Футбол у школі. Київ: Комбі ЛТД, 2002. – 256 с.
- Годик М.А. Физическая подготовка футболистов. М.: Терра-Спорт, Олимпия Пресс, 2006. – 272 с.
- Куценко О.В. Методика розвитку швидкості та гнучкості у молодших школярів на заняттях з футболу. / О.В. Куценко. – вип. 12. – 2019. – С. 39. – Режим доступу: [visnyk-sport.kpnu.edu.ua > article > download](http://visnyk-sport.kpnu.edu.ua/article/download). (дата звернення 29.10. 2020)
- Москаленко Н.В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів. Автореф. дис... док. наук з фіз. вих. і спорту. Київ, 2009. 42 с.
- Ніколаєнко В.В. Система багаторічної підготовки футболістів до досягнення вищої спортивної майстерності. Автореф. дис. док. наук з фіз. вих. і спорту. Київ, 2015. 38 с.
- Пітин М. П. Основи методики розвитку фізичних якостей. (Лекція з навчальної дисципліни «Основи теорії і методики спортивного тренування») – ЛДУФК, 2015. – С. 48.
- Собко Н.Г. Стретчинг у оздоровчому тренуванні жінок / Н.Г. Собко, О.О. Прокопчук // Наука, дослідження, розвиток / Science. Research. Development. Pedagogy (30.03.2019-31.03.2019) – Rotterdam: – 2019. – С. 71-74.
- Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. Теория и методика физического воспитания и спорта: учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.М. Масловский. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 480 с.

Формування якостей, необхідних для додаткового вивчення іноземної мови для спеціальних цілей

Павловська Л. І.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», м. Київ

Ключові слова: іноземна мова; фахівці; професійна діяльність; освіта; студенти.

Keywords: foreign language; specialists; professional activity; education; students.

Сучасна інформаційна епоха пов'язана зі змінами у змісті професійної діяльності працівників багатьох спеціальностей. Такі зміни можуть вимагати додаткових знань, умінь та навичок. Різноманіття життєвих та професійних ситуацій також мотивує працівників до вдосконалення у своїй діяльності або навіть до значних змін у професійній діяльності включно до зміни виду діяльності. В цих випадках також можуть бути потрібними додаткові компетенції [2]. Подібна ситуація може скластися відразу після закінчення закладу професійної освіти, де була здобута основна спеціальність, а також і через значний час після цього. Життєві та професійні обставини не завжди сприятимуть одержанню другої вищої освіти або навчанню у відповідному навчальному закладі за новим фахом. Працівнику може бути потрібно навчатись самостійно, за індивідуальним або стандартизованим планом, або ж у системі додаткової освіти, де також може бути запропоновано більш стандартизоване або більш індивідуалізоване навчання. Але система

додаткової освіти також пропонує не всі напрямки підготовки, деякі напрямки можуть бути розвиненими, глибоко розробленими, а інші – давати тільки елементарні знання. В останній ситуації здобуття більш глибоких знань потребує додаткової самостійної роботи, іноді протягом тривалого часу. Значне місце у системі додаткової освіти займає вивчення іноземної мови. Така ситуація пояснюється тим, що не завжди студент може вивчити у закладі професійної освіти всі необхідні аспекти іноземної мови.

Не завжди можливо передбачити під час навчання в немовному закладі професійної освіти необхідність іноземної мови у майбутній професійній діяльності, особливо окремих її аспектів, наприклад, більш глибоких знань та навичок у таких компетенціях, як читання, слухання, письмо або говоріння, не кажучи вже про високий рівень володіння конкретною компетенцією. Під час навчання, як правило, студент приділяє увагу тим аспектам іноземної мови, які вважає відповідно до своєї інформова-

ності необхідними на даний момент. В процесі професійного навчання крім іноземної мови багато уваги може бути також приділено вивченню інших дисциплін за фахом або розвитку інших якостей, пов'язаних з професійною діяльністю. Тому потреба у вивченні іноземної мови або конкретних її аспектів може виникнути вже після закінчення навчання у закладі професійної освіти, якщо у професійній діяльності стає необхідним знання іноземної мови. Така потреба може бути пов'язана з відновленням здобутих у навчальному закладі знань або з засвоєнням нових аспектів іноземної мови, необхідних для професійної діяльності. Іноді може виникнути потреба у вивченні нової мови, володіння якою може мати різні рівні. І в такому випадку йдеться про засвоєння елементів нової мови самостійно або у різних видах роботи з викладачем (індивідуальне або колективне навчання).

Найбільш складним в процесі вивчення іноземної мови у період після закінчення навчального закладу є, на нашу думку, засвоєння нових аспектів іноземної мови, яка вже вивчалась у закладі професійної освіти. Ці аспекти, як правило, виникають з потреб професійної діяльності у конкретних ситуаціях. Нові мовні компетентності можуть бути досить складними, не завжди повністю висвітленими в курсах навчання закладів освіти та у навчальній літературі. В таких випадках часто йдеться про засвоєння нових складних навичок без допомоги викладача, без відповідних навчальних матеріалів, що дають інформацію у достатньому обсязі, а іноді і у складних соціальних та професійних умовах, коли недостатньо часу або інших ресурсів для опанування окремими компетентностями, які можуть бути пов'язаними з формуванням нових, складних навичок. Перед тим, хто вивчає іноземну мову в по-

дібній ситуації, постає нелегке завдання. Потрібно продумати та спланувати можливість навчання, знайти необхідні навчальні матеріали, визначити приблизно необхідний час для навчання. Для здобуття потрібних компетентностей необхідно знати особливості формування складних навичок, вміти планувати утворення складних мовних навичок, розпізнавати та оцінювати різні етапи такого формування, коли, наприклад, потрібний результат може бути не відразу досягнутий, коли може бути потрібним багаторазове повторення з різними інтервалами, сплановане на декілька днів або тижнів, або ж повторення з різноманітними змінами форми, інтонації, ритму висловлювання [1].

Така підготовка студента до майбутнього опанування окремих аспектів іноземної мови може бути елементом процесу вивчення іноземної мови в період навчання у закладі освіти. Але в більшості випадків з різних причин така підготовка не буде достатньою. Оскільки не все можна передбачити в період навчання, вже після навчання можуть бути рекомендовані матеріали з загального та спеціалізованого самовдосконалення. Дослідження особливостей такого самовдосконалення в аспекті вивчення іноземної мови з метою оволодіння конкретними компетентностями в період після закінчення навчального закладу може бути перспективним напрямком наукової роботи.

Література

- Дабягн І. М. Особистий професійний розвиток студентів: навчально-виховні аспекти / Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2018. Вип. 81(3). С. 129-132.
- Nünning V. Schlüsselkompetenzen: Qualifikationen für Studium und Beruf. Stuttgart: Metzler, 2008.

Особливості професійної підготовки юристів у Німеччині

Соколовська Н.

магістр,

Колесник М.Ю.

*викладач кафедри іноземної філології і перекладу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Ключові слова: професійна освіта, практична підготовка, професійні знання.

Key words: professional education, practical preparation, professional knowledge.

Зараз досить часто критикують вітчизняну систему юридичної освіти. Для того щоб зрозуміти «плюси» й «мінуси», дати об'єктивну оцінку, потрібно порівняти, поцікавитись, як це відбувається в інших країнах світу. Найбільш цінний інтеграційний та правовий досвід накопичений саме Європейським Союзом (ЄС). Цей досвід є яскравим прикладом успішного співробітництва та інтеграції, результатом якого є створення потужної організації, що підтримує економічну і політичну стабільність в Європі та сприяє її стабілізації та подальшому розвитку.

Німеччину можна сміло назвати лідером європейських інтеграційних процесів. На даний момент ФРН є нашим найважливішим економічним партнером у Європі. Ось чому вивчення системи професійної підготовки юристів у Німеччині є цікавим для України. [1].

Мета статті – полягає у виявленні сутності, взаємодії, закономірностей структу-

рування, функціонування та організації професійної підготовки юристів у Німеччині та можливості інтеграції професійної підготовки юристів в Україні до ЄС.

Глибокі політичні та правові реформи, що здійснюються в Україні у зв'язку з необхідністю формування демократичної правової держави, потребують перебудови юридичної освіти. Необхідне не тільки удосконалення системи юридичної освіти, але й всієї системи мислення юриста, формування у нього не вузьконаціонального, а сучасного глобального правового світогляду [1].

Систему вищої освіти Німеччини забезпечує більш ніж 250 вузів. Її основу складають університети і спеціалізовані (професійні) вузи. Разом з ними існують педагогічні, теологічні вузи, вищі школи управління, мистецтв. Німецькі вузи є переважно державними; лише останніми роками було створено декілька приватних університетів. Університетська освіта націлена на

підготовку всебічно розвинутого, з широким кругозором професіонала [2].

У Німеччині існує 16 земель, і в кожній з них навчання відбувається на основі загального законодавства, але з деякими відмінностями, через те, що в них є право самостійно регулювати цей процес. Перша вища освіта безкоштовна, а друга вже платна [3]. Час, протягом якого студент, як правило, може набути достатню кількість знань для отримання диплому (die Regelstudienzeit), що дає можливість працювати за спеціальністю, складається, згідно із Рамковим законом вищої школи, чотири з половиною роки. В особливих обгрунтованих випадках може бути встановлений інший строк навчання. Встановлений строк навчання для отримання ступеня бакалавра або «Bachelor» складає мінімально 3 і максимумом 4 роки. Але оскільки навчання в німецькому університеті сильно орієнтоване на науково-дослідницьку роботу, велика кількість студентів перевищує цей строк. Для написання кандидатської дисертації студентам необхідні ще від двох до п'яти років. Крім того, у ВНЗ можна отримати ступінь магістра або «Master». Встановлений для цього строк навчання складає від 1 до 4 років [4].

В німецьких університетах можна отримати диплом (Diplom), ступінь магістра (Magister Artium) або скласти наприкінці навчання державний іспит (Staatsexamen), а після цього написати кандидатську дисертацію (Promotion) і отримати ступінь кандидата наук (Dr.). Крім того, останнім часом спробували ввести нові наукові ступені «Bachelor» (B.A. або B.Sc. або B.Eng.) і «Master» (Master – M.A., M.Sc., M.Eng.) [4].

Всюди в Німеччині є два головні випробування для студентів – перший і другий державні екзамени. Форма іспиту в Німеччині відрізняється від звичної: якщо в київському вузі майже всі іспити доводилося здавати усно, то в університеті Майнца вони проходять виключно у письмовій формі [5].

Теоретичних питань майже немає, в основному – це реальні випадки з судової практики, з якими студенти повинні впоратися за допомогою засвоєних за семестр знань. [5].

Письмовий іспит проводиться в тих же місцях, що і попередній, тільки цього разу ті, що складають іспит, зобов'язані написати 11 робіт. Дозволяється користуватися законами і коментарями, тому кожний референдар приносить чемодан з своїми книгами. А ось усний іспит проводиться тільки в столиці Землі. Опит претендентів проводиться аналогічно правилам першого усного іспиту. Особа, що витримала це випробування, має право отримати звання асесора (Assessor, Assessorin) [2].

У вузах практикуються наступні форми занять: лекції, вправи, просемінари, семінари, оберсемінари, лабораторні. Курсові і дипломні роботи в нашому розумінні відсутні. В Німеччині існує один вчений ступінь – доктор наук, який приєднується після захисту і повної публікації дисертації в учбовому закладі. Наукова діяльність вузів ФРН будується на концепції вищої освіти В. Гумбольдта, акцентуючи в процесі навчання поєднання учбової і наукової роботи [2].

Практичні заняття в групах (Übungen) відбуваються для студентів першого етапу навчання. Часто вони прив'язані до теми лекції. Практичні заняття в групах та семінари залежать від власної ініціативи студентів. Семінари не прив'язані до теми лекції, на них опрацюється окрема наукова проблематика [4].

На таких заняттях кількість присутніх не має перевищувати 25-30 студентів, хоча на заняттях з «масових спеціальностей», як економіка підприємства, не рідко буває до 50 учасників та більше. Деякі доценти ще до початку семестра видають списки для реєстрації учасників семінарів, де може записатися обмежена кількість студентів [4].

Під час навчання в університеті завдання, які виконують студенти, здебільшого не складні. Найважливіший – це саме державний екзамен, а не університетський. Тобто, навчає університет, а іспит приймають зовсім інші люди, які не навчали цих студентів.

Проблема в тому, що завдання перевіряють не лише професори, але й судді, які не брали участі у процесі навчання й узагалі інакше дивляться на нього. Через це виникає конфлікт: студенти навчалися за

підручниками, а судді-практики бачать усе це під іншим кутом зору. Професори пояснюють як учені, а для державного іспиту треба не лише знання, але й розуміння того, як їх застосовувати. За деякий час кожен студент усвідомлює, що навчання в університеті недостатньо, щоб потім здати іспит [3].

Для того, щоб добре підготуватися до іспитів, дуже багато студентів звичай вже після закінчення шостого семестру займаються з репетиторами (за опублікованими даними, до 80-90% випускників). Це не є звичні для нас індивідуальні заняття з великою групою осіб, а офіційна діяльність юристів-практиків, яка приносить їм дуже високі доходи, оскільки заняття проводяться з групами до 60 і більше осіб і коштують понад 200 марок на місяць (залежить від курсу, але це щонайменше 100–200 євро на місяць) [2].

Виходить, що від навчання, яке вони пройшли в університеті, зовсім незначний результат, а репетитор починає з нуля. Якби якість навчання в університеті була б хорошою, ніхто не ходив би до репетиторів, адже кожен студент думає, де взяти гроші на оплату їхніх послуг. Якщо батьки не допомагають, доводиться працювати, щоб заробити необхідну суму [3].

Основною передумовою успішного навчання в німецьких університетах є самостійна робота. Жоден чітко встановлений розклад занять, жоден професор або тьютор не змушує Вас працювати. Студентам німецьких ВНЗ необхідно мати власну мотивацію, зате на шляху до отримання вищої освіти вони вільні зійти з торованого шляху та прокласти свій власний [4].

Іншою проблемою юридичної освіти Німеччини є вельми близька нашій українській вищій школі проблема фінансування. Зокрема, йдеться про оплату роботи фахівців-юристів, що повертаються до перевірки письмових робіт. Оплата за цей вид учбової роботи невисока, і факультети мають певні труднощі із залученням сумісників (почасовиків), оскільки практикуючі юристи заробляють значно більше, ніж може дати їм перевірка клаузуру [2].

У Німеччині юридична освіта строго нормована. Раніше на інших спеціальнос-

тях в Німеччині існували ще освітні ступені магістрів (старого зразка) та спеціалістів з держспитами або дипломами. На разі їх замінено на бакалаврів і магістрів (у Німеччині нових магістрів називають мастерами).

Для німецьких студентів регулярно видаються довідники, що містять докладну інформацію про організацію юридичної освіти за кордоном і допомагають молодим людям вибрати місце для продовження навчання. При всьому різноманітті проблем і складнощів розвитку юридичної освіти в сучасній Німеччині її рівень є вельми високим, що дозволяє готувати кваліфікованих фахівців, рівень яких відповідає вимогам сучасного державного управління [2].

Отже, особливості підготовки юристів у німецьких вузах характеризуються високими вимогами до теоретичних знань та практичних навичок студентів. Своєрідна система освіти, яка може частково різнитись у кожній Землі ФРН, надає їй колоритності. Кожний підхід для вирішення нагальних проблем юридичної підготовки студентів варта на увагу. Адже, питання перенасиченості ринку праці юристами існує не тільки в Україні, а й в Європі.

Література

- Андрощук Аліна Геннадіївна. Професійна підготовка юристів у Німеччині: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / АПН України; Інститут вищої освіти. – К., 2006. – 178арк. – Бібліогр.: арк. 155-168.
- Погрібний О.П., Погрібний І. М., Волошенко О.В.,Порівняльне правознавство: навчальний посібник //Олексій Олексійович Погрібний, Ігор Митрофанович Погрібний, Олександр Володимирович Волошенко. – Х.: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2006. – 296 с.
- Бардаченко Л. Навчання юристів у Німеччині //«Правовий тиждень». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061> HYPERLINK «<http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&&n>»& HYPERLINK «<http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&&n>»show=news HYPERLINK «<http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&&n>»& HYPERLINK «<http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&&n>»& HYPERLINK

«<http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&&n%20ewsid=121349>
Навчання в Німеччині – університети – Daad.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.daad.org.ua/ukr/universitaeten3.htm>

Вивчення німецького права: магістратура в Німеччині для юристів-іноземців. – Видавництво «Плеяди» / Deutsche welle 10.11.2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/germany/10500/

Вихователь, як організатор, супроводжувач і співучасник образотворчої діяльності дітей

Щекудова Ганна Олегівна,

*студентка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна*

У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні велике значення надається розвитку творчих здібностей дошкільників. Тому що ця проблема в навчальній діяльності є досить актуальною на сучасному етапі. Дослідження дозволяють відзначити необхідність та можливість розвитку мовленнєвих творчих здібностей вже з дошкільного віку.

Велике значення в естетичному вихованні, було достатньою мірою вивчено в роботах Б. Бриліна, В. Клименко, І. Климук, Л. Побережної, Л. Яковенко, Н. Фоломєвої, О. Михайличенка, Т. Скорик та ін. Вплив засобів на розвиток особистості, значущість мистецької діяльності, Ю стимулювання творчої активності розкрили в дослідженнях (В. Кандинський, Л. Левчук, М. Каган, М. Киященко, О. Оніщенко, Ю. Борев та ін.).

Світ мистецтва безмежний. Пізнавати його ми будемо не день, не рік, а все життя. Зображувальна діяльність має важливе значення для всебічного розвитку особистості. У дитини формується спостережливість, творчі здібності, естетичне сприйняття саме у процесі створення зображення. Художня діяльність надає можливість дитині виразити свій емоційний стан та її ставлення до навколишнього світу.

На сьогоднішній день в усіх прогресивних країнах, питання розвитку творчої особистості, стає більш актуальним, починаючи з дошкільного віку. Велика проблема розвитку людського потенціалу, який стимулює потребу суспільства з виникнення незвичайного бачення вирішення завдань або проблем.

Наша країна також не стала виключенням, тому сучасні реформування освіти направлені на розвиток художньо-творчої діяльності, а також на формування творчої особистості вже починаючи з дошкільного віку. Відсутність умінь естетичного сприйняття творчості, це недостатній розвиток емоційного та ціннісного ставлення до різних видів творів. Різні види мистецтва гальмує прояви творчого потенціалу дітей, та розвиток їх творчих здібностей. Так як Україна обрала вектор руху до відкритого європейського соціокультурного простору, з'явилися проблеми удосконалення освіти, яка має сприяти загальному розвитку.

На сьогоднішній день проблема розвитку творчих здібностей старшого дошкільного віку в процесі художньої діяльності не до кінця досліджена, тому я і обрала таку тему для статті.

З упевненістю можна сказати, що кожна дитина народжується з природними твор-

чими задатками, але творчими людьми вистають лише ті, умови виховання яких дозволили розвинути ці здібності вчасно. Розвивати творчі здібності треба, під час виконання роботи. Сприятливий розвиток дитячої творчості залежить від правильного керівництва з боку дорослих. Тому, починаючи з дошкільного навчального закладу, педагог покликаний розвивати в дітей художній смак, виховувати важливу для людини якість – любов до мистецтва, до прекрасного. Найважливішою умовою розкриття творчої активності дітей є створення загальної атмосфери доброзичливості, свободи, можливості досягти успіху для кожної дитини.

Із своєї педагогічної практики можна сказати, що перш за все треба притримуватися принципів навчання та виховання дітей дошкільного віку. В педагогіці є принципи, які треба завжди пам'ятати та виконувати. Перш за все потрібно визначити мету і завдання до планування. Головна мета в образотворчій діяльності, виховувати у дітей естетичних, моральних і специфічних відчуттів. а також формування особистості, здатної до самовираження в різних видах образотворчості. Головними завданнями в образотворчій діяльності являються:

- художньо-естетичного ставлення до дійсності;
- сприймання прекрасного;
- культуру людських почуттів;
- ознайомлювати зі створенням композиції сюжетних, пейзажних малюнків;
- стимулювати інтерес до декоративного малювання;
- формування потреб до самореалізації через продуктивну художню творчість;
- морально-естетичних та вольових якостей (працелюбності, художньо-естетичних смаків та інтересів тощо)

Образотворче мистецтво як засіб комунікації. Під час виконання робіт в дитини відбувається тренування рухів пальців, що спрямовано на розвиток зон мозку, які відповідають за мовлення. Ліплення та малювання розвивають не тільки мовлення, але й уяву, логічне мислення. Ця робота здійснюється на основі вивчення інтересів дітей, їх задатків та здібностей.

Стає зрозумілим, що важливість засвоєння дітьми вмінь та навичок із зображувальної діяльності, саме в дошкільному віці.

Для цікавого заняття з дітьми вихователь готується заздалегідь. Заняття повинні відповідати віковим особливостям. Спираючись на перспективне планування. Актуальним є спільне планування роботи обома вихователями, що працюють у групі, і взаємозв'язок. Дотримання цього передбачає активну підготовчу роботу вихователя до занять з образотворчої діяльності. Робота полягає у здійсненні художніх екскурсій, проведенні спостережень, читанні й обговоренні художньої літератури, перегляді й обговоренні ілюстрацій, мультфільмів, розгляданні картин, скульптур, виробів декоративного мистецтва, закріпленні з дітьми зображувальних технік і правил. Організації самостійної образотворчої діяльності, індивідуальній роботі дітьми.

Починаючи організовувати діяльність дітей, необхідно представити набір та завдань, розповісти про їх особливості та значимість. Постійно поповняти розвиток активності дітей чимось новим. Обговорювати з дітьми вимоги та правила до певних видів роботи, які треба дотримуватись. Правила повинні бути чіткими та відомими для дітей, та мати відношення до усіх дітей однаково. Дотримання правил кожною дитиною повинно бути на постійній основі, тоді буде вироблятися звичка: брати з дозволу, гратися обережно, ділитися з іншими, ставити на місце тощо.

Додатково варто мотивувати діяльність дітей. Наприклад, прибирання на столах або роздавання матеріалу, це як правило дуже зацікавить дітей.

В процесі заняття вихователь демонструє дітям свій інтерес та підтримку, висловлює оптимістичну оцінку. А після закінчення роботи, вихователь захоплюється роботами дітей та привертає дітей до самооцінювання, та задає питання: «Чи задоволений ти результатом (роботою)? Що тобі подобається в цій роботі, а що ні? Хто тобі допомагав?» і т.д.

Зі своєї практики скажу, що нажаль не всі діти мають здібностей до творчих видів діяльності, але ми як педагоги проводимо

різні види робіт з вихованцями, для того щоб надалі розвивати їх творчу життєдіяльність, безпосередньо спостерігаючи на заняття за рештою дітей.

Контроль, вказівки, правила та інше, на постійній основі можуть навіть зашкодити особистості з оціночного ставлення до себе та своїх можливостей.

Дошкільний вік – це час активного розвитку дитини, вміння спілкуватись, розвиток моральних та естетичних почуттів та багато іншого. Діти вчать висловлювати свою думку, почуття; настрої дітей залежить від обставин. Дитина може легко заплакати та швидко заспокоїтись, ефектним шляхом формування почуттєвої сфери є залучення до творчої діяльності.

Дитяча творчість- явище неповторне, природне та дивовижне. Діти на відміну від дорослих сприймають все по-іншому, саме дитяча творчість допомагає побачи-

ти і розпізнати, а пізніше розвивати таланти малечі.

ЛІТЕРАТУРА:

- Програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / наук.
кер. О. Л. Кононко. – К.: Світич, 2008.
- «Основи образотворчого мистецтва з методикою» Г.В. Сухорукова,
- О.О. Дронова, Н.М.Голова, Л.А.Янцур. К.: В видавничий Дім «Слово», 2010. -376 с.: іл.
- Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах: малювання, апплікація / Н. А. Горошко. – Харків: Ранок, 2007. – 224 с.
- Піроженко Т.О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку / Т. О. Піроженко. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 136 с. 5. Загальна психологія / за ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинської,
3. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.

Эффективные технологии формирования у младших школьников познавательных универсальных учебных действий в процессе обучения математике

Гребенникова Н.Л.

*Доцент кафедры теории и методики начального образования,
кандидат педагогических наук
Стерлитамакский филиал Башкирского Государственного Университета*

Гадельшина А.А.

*Студент 1 курса магистратуры факультета педагогики и психологии
Стерлитамакский филиал Башкирского Государственного Университета*

Аннотация: данная статья посвящена рассмотрению наиболее эффективных технологий, которые будут полезны при формировании познавательных учебных действий у младших школьников на уроках математики. Приведены три конкретные технологии, их описание, а также обоснована их полезность именно при формировании познавательных УУД.

Ключевые слова: математика, младшие школьники, познавательные универсальные учебные действия, технология, проблемное обучение, дифференцированный подход, личностно-ориентированный подход.

Keywords: mathematics, junior schoolchildren, cognitive universal educational activities, technology, problem learning, differentiated approach, personality-oriented approach.

В современной педагогике с введением федерального государственного образовательного стандарта (ФГОС) второго поколения расширилось такое понятие, как универсальные учебные действия (УУД). На нынешнем этапе развития педагогики мы имеем полностью структурированную систему УУД, которая делится на 4 части: личностные, познавательные, коммуникативные и регулятивные. Первые развивают личностные качества обучающихся, вторые прививают непосредственно умение учиться, третьи направлены на развитие навыков коммуникации, и последние – на-

выков контроля и самоконтроля.

Все УУД по-своему важны и ни одни из них невозможно исключить из учебного процесса, поскольку развитие младших школьников станет неполноценным. Познавательные УУД играют значимую роль в процессе обучения математике, так как именно они позволяют организовывать учебный процесс, переходить от одной темы к другой, познавать новое и др. Данные универсальные учебные действия необходимо начинать развивать с первых дней пребывания в школе, в дальнейшем младшие школьники смогут применять по-

лученные навыки на других уроках и в повседневной жизни [3, с. 34].

Познавательные УУД формируются на всех предметах, в урочной и внеурочной деятельности. Даже дома, при выполнении домашнего задания, младшие школьники продолжают их развивать, чаще сами того не осознавая.

О технологиях, которые способствуют плодотворному развитию познавательных УУД, писали такие педагоги, как В.С. Мухина, В.Т. Кудрявцев, Ч.Ф. Чадаева, О.А. Лужанская и т.д. В их работах можно найти много полезных идей о том, как применять различные технологии на практике для достижения наилучшего результата в освоении познавательных универсальных учебных действий. Например, О.А. Лужанская разработала целый ряд дифференцированных заданий для данной цели, успешно применяет их на практике и написала ряд работ о результатах своей деятельности. В целом, данный вопрос изучается довольно активно, однако мало идей, которые действительно помогли бы вывести процесс формирования УУД на новый уровень, упорядочить его и упростить.

На данный момент, предлагается вводить в практику начальной школы следующие технологии:

Проблемное обучение представляет собой создание на уроке учителем некоторой проблемной ситуации, которую младшим школьникам необходимо решить, применив полученные ранее знания, умения и навыки. Однако, одна из особенностей проблемных ситуаций в том, что для их решения не хватает тех знаний, которые уже есть, а это означает, что младшим школьникам нужно узнать что-то новое, научиться это применять и решить поставленную перед ними проблему. Здесь в ход идёт поисковая деятельность, когда младшие школьники активно используют все свои поисковые навыки и пытаются найти необходимую информацию во всех доступных им ресурсах [2, с. 6].

Для примера представим себе урок математики, на котором младшим школьникам учитель даёт следующее задание (создает проблемную ситуацию): «Запишите числа в порядке возрастания: 5, 9,

3, 1, 6, 2, 4, 8, 7». При этом учитель не даёт никаких образцов или пояснений. Данное задание является довольно сложным для тех, кто ещё плохо ориентируется в правильном порядке чисел при счете. В технологии проблемного обучения такое задание позволяет развить, например, такие познавательные УУД, как принятие и сохранение познавательной цели; поиск необходимой информации и ее применение; структурирование информации и знаний.

Дифференцированный подход представляет собой технологию, при которой учитель выявляет в своём классе, например, три (или более) основных уровня усвоения информации. К самому низкому обычно относятся те обучающиеся, которые плохо усваивают конкретный материал, а к высокому – наоборот. Конкретный младший школьник при изучении определенного предмета или темы будет находиться на разных уровнях, поскольку обладает индивидуальными особенностями, интересами и потребностями.

После определения уровня, учитель подбирает для каждого ученика соответствующие задания. Уровень сложности либо соответствует уровню усвоения информации, либо немного превышает его (для непрерывного развития).

Данная технология позволяет формировать познавательные УУД намного эффективнее, поскольку она направлена на учёт индивидуальных особенностей каждого обучающегося, а не на среднего ученика. Благодаря ей у каждого младшего школьника познавательные УУД могут быть развиты на примерно одинаковом уровне, без сильного расхождения.

Стоит отметить, что дифференциация бывает не только по уровням успеваемости, но и, например, по уровням восприятия информации (визуал, аудиал и кинестетик), по уровням сформированными памяти, внимания и мышления и т.п. Несмотря на то, какой критерий для уровней выберет учитель, это все равно поможет в плодотворном формировании познавательных УУД [1, с.14].

Личностно-ориентированный подход тесно связан с дифференцированным под-

ходом, поскольку также призван максимально учитывать индивидуальные особенности младших школьников, что позволяет наилучшим образом формировать познавательные УУД на уроках математики.

Таким образом, мы привели три наиболее значимые технологии, которые помогут и учителю, и младшим школьникам в формировании познавательных универсальных учебных действий на уроках математики. Наибольшей эффективности можно достичь, если грамотно применять данные

технологии, учитывая индивидуальные особенности младших школьников.

Литература

- Головкин Е.В. Современные технологии начального образования. – Белгород: ООО «Эпицентр», 2014. – 112 с.
- Кудрявцев В.Т. Проблемное обучение – истоки, сущность, перспектива. –М.: Педагогика, 2007. – 205 с.
- Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: учебник для студ. вузов. – М.: «Академия», 2000. – 456 с.

УДК 378.14:619–05(430)

Блочно-модульна система професійної підготовки як необхідний компонент підготовки майбутніх фахівців ветеринарного профілю

Пилипенко Олена Петрівна

доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)

***Анотація.** Стаття присвячена підготовці лікаря ветеринарної медицини у Німеччині, а саме: блочно-модульній системі професійної підготовки як необхідному компоненту підготовки майбутніх фахівців ветеринарного профілю в Університеті ветеринарної медицини Ганновера*

Ключові слова: ветеринарна освіта, лікар ветеринарної медицини, Німеччина, методи, форми

Key words: veterinary education, doctor of veterinary medicine, Germany, methods, forms

Інтеграція України в Європейський освітній простір, інтенсивний розвиток сучасних технологій зумовлюють необхідність суттєвого удосконалення вітчизняної системи вищої професійної освіти, зокрема ветеринарної. Від ветеринарної освіти сьогодні вимагається якісна підготовка висококваліфікованих фахівців ветеринарної галузі за кращими європейськими стандартами. Час потребує підготовки нових програм з нормативних дисциплін, написання й видання нових підручників і навчальних посібників [4]. Тому доцільним є вивчення досвіду європейських країн, наприклад, Німеччини, система вищої ветеринарної освіти є однією з кращих у світі та вирізняється доступністю, гармонійним поєднанням старих університетських традицій та інноваційних методів управління освітою, наданням фундаментальної теоретичної освіти в ВНЗ та активним залученням студентів до науково-дослідної клінічної діяльності.

Мета статті – проаналізувати підготовку фахівців ветеринарного профілю в університеті ветеринарної медицини Ганновера (ТіНо) з метою рекомендації використання накопиченого європейського досвіду в практику роботи українських ветеринарних ЗВО.

Ветеринарія в Німеччині, як і весь комплекс ветеринарних послуг, належить до системи охорони здоров'я [5]. За результатами досліджень німецьких науковців встановлено, що фахівців ветеринарної медицини в Німеччині готують у професійних школах і на чотирьох факультетах університетів: у Берліні (Fachbereich Veterinärmedizin der Freien Universität

Berlin), у Мюнхені (Tierärztliche Fakultät der Ludwig-Maximilians-Universität), у Гіссені (Fachbereich Veterinärmedizin der Justus-Liebig-Universität), у Лейпцизі (Veterinärmedizinische Fakultät der Universität Leipzig) та в Університеті ветеринарної медицини Ганновера (Stiftung Tierärztliche Hochschule Hannover TiHo Hannover) [3, 43]. Ці заклади з часів свого заснування є навчальними закладами державної форми власності та знаходяться у федеральних землях Баварія, Гессен, Нижня Саксонія, Саксонія і Берлін [7, 17].

Університет ветеринарної медицини Ганновера (Tierärztliche Hochschule Hannover) є найстарішим ВНЗ Німеччини, який готує фахівців ветеринарного профілю [6, 10]. Ветеринарна школа Ганновера є першим німецьким університетом, де видатним ветеринаром Річардом Гетце були створені клініки за «видами» тварин. Університет ветеринарної медицини Ганновера – ветеринарний навчальний заклад у Німеччині, якому з моменту свого заснування вдалося зберегти свою автономність. Напрямами підготовки фахівців в університеті є підготовка фахівців ветеринарного профілю зі складанням Державного іспиту (Staatsexamen) – 1 525 осіб, бакалаврська програма з біологічного напрямку (B.Sc. Biology), яка функціонує в співробітництві з університетом Лейбніца (Leibniz Universität Hannover) і медичним університетом Ганновера (Medizinische Hochschule Hannover), магістерська програма зі спеціалізацією «Біологія тварин і біомедичні дослідження» (Master of Science Animal Biology and Biomedical Sciences) – 50 осіб [8].

Блочно-модульна система професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю в Університеті ветеринарної медицини Ганновера

Етапи професійної підготовки		Іспити
Природничо-науковий етап підготовки		
Семестр 1	Цикл природничих дисциплін фундаментальної, природничо-наукової підготовки: анатомія, ботаніка, зоологія загальна і спеціальна, фізика, хімія	Іспит Vorphysikum
	Цикл дисциплін професійної підготовки: гістологія, етологія, історія ветеринарної медицини, медична термінологія, основи сільського господарства, утримання худоби	
	Цикл факультативних дисциплін 2 год /тиждень)	
Семестр 2	Цикл природничих дисциплін фундаментальної, природничо-наукової підготовки: анатомія, органічна хімія, спеціальна ботаніка	Іспит Vorphysikum
	Цикл дисциплін загальноекономічної підготовки: теорія професійної діяльності	
	Цикл дисциплін професійної підготовки: біохімія, захист тварин, клінічні демонстрації, селекція та генетика у ветеринарній медицині, факультативні курси, фізіологія	
Медико-теоретичний етап підготовки		
Семестр 3	Цикл природничих дисциплін фундаментальної, природничо-наукової підготовки: анатомія	Іспит Vorphysikum
	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: біохімія, ембріологія, захист тварин, клінічні демонстрації, селекція та генетика у ветеринарній медицині, факультативні курси, фізіологія	
	Цикл факультативних дисциплін 3 год /тиждень)	
Семестр 4	Цикл природничих дисциплін фундаментальної, природничо-наукової підготовки: анатомія	Іспит Vorphysikum
	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: епідеміологія, загальна патологія, захист тварин, клінічна діагностика (копитні, коні, дрібні тварини, гінекологія), корми та кормовиробництво, математична біологія, радіологія, селекція та генетика	
	Цикл факультативних дисциплін 3 год /тиждень)	
Медико-клінічний практичний етап		

Семестр 5	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: акушерство та неонатологія, внутрішні хвороби, ветеринарна гігієна, клінічна діагностика (копитні, коні, дрібні тварини, гінекологія), клінічна ендокринологія, сучасні методи дослідження, ектофрологія, радіологія, репродуктивна медицина, спеціальна епізоотологія, факультативний курс, фармакологія та токсикологія, хвороби рептилій та амфібій	Державний іспит
	Цикл факультативних дисциплін 2 год/тиждень)	
Семестр 6	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: клінічна підготовка (клініка птахів, парнокопитних тварин, клініка коней, лікарня дрібних тварин, відтворення великої рогатої худоби, внутрішні хвороби великої рогатої худоби, репродуктивна медицина), вірусологія, захворювання коней (хвороби копит), клінічна імунологія, ектофрологія, токсикологія, гігієна молока та молочних продуктів, молочне тваринництво, репродуктивна медична гінекологія, спеціальна патологія, фармакологія та токсикологія, хвороби риб, хвороби бджіл, хвороби великої рогатої худоби, хвороби дрібних тварин, хвороби коней, хвороби птахів	
	Цикл факультативних дисциплін 2 год/тиждень)	
Семестр 7	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: ветеринарний супровід, клінічна підготовка (клініка птахів, парнокопитних тварин, клініка коней, клініка дрібних тварин, репродукція великої рогатої худоби, внутрішні хвороби великої рогатої худоби, репродуктивна медицина), гінекологія, годівля тварин, ветеринарна гігієна, ектофрологія, медичне законодавство Німеччини, паразитологія, патологоанатомічні розтини, репродуктивні аспекти молочної залози, спеціальна патологія, хвороби великої рогатої худоби, хвороби дрібних тварин, хвороби коней анестезіологія, хвороби птахів	
	Цикл факультативних дисциплін 2 год/тиждень)	
	Цикл інтегрованих занять з дисциплін: харчова безпека 2 год/тиждень)	
Семестр 8	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: ветеринарна гігієна, ветеринарне право, ветеринарний супровід, епізоотологія, клінічна підготовка (клініка птахів, парнокопитних тварин, клініка коней, клініка дрібних тварин, репродукція великої рогатої худоби, внутрішні хвороби великої рогатої худоби, репродуктивна медицина), факультативний курс, гігієна харчових продуктів, ектофрологія, ветсанекспертиза молока та молочних продуктів, патологоанатомічні розтини, репродуктивна медицина, розведення та утримання лабораторних тварин, фармакологія, хвороби великої рогатої худоби, хвороби дрібних тварин, хвороби коней, хвороби овець, хвороби свиней	
	Цикл інтегрованих занять з дисциплін: харчова безпека 3 год/тиждень)	
Семестр 9-10	Цикл факультативних дисциплін 8 год/тиждень)	
	Ротаційний рік (460 год)	
	Ротація у клініках (коні, велика рогата худоба, птахи, дрібні тварини)	
	Цикл інтегрованих занять	
	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки: клінічна підготовка, ветеринарний супровід, репродуктивна медицина	
	Цикл факультативних дисциплін	

Підготовка фахівців ветеринарного профілю на ветеринарному факультеті Університету ветеринарної медицини Ганновера проводиться за блочно-модульною технологією, яка характеризується концентричним способом розгортання змісту освіти з елементами спіралеподібного розташування в них навчального матеріалу та інтердисциплінарним підходом до його побудови з особливим акцентом на практичну складову навчання. Під час реалізації даної технології в освітньому процесі модульне навчання комбінується з інтегрованими заняттями (Querschnittsunterricht) і викладанням факультативних дисциплін. Пріоритетність формування професійного клінічного мислення студента на ветеринарному факультеті засобами проблемно-пошукового методу навчання передбачає використання різних форм занять: міждисциплінарні лекції, ветеринарно-медичні клінічні ситуації, клінічні демонстрації тощо [8].

Завдяки передбаченим у навчальних планах інтегрованим заняттям передбачається реалізація міжпредметних зв'язків між клінічними, доклінічними, параклінічними дисциплінами й дисциплінами харчової безпеки при впровадженні інтердисциплінарних програм [1, с. 8]. Зміст клінічних дисциплін на заняттях розглядається під кутом оцінки ризиків, забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції тваринного походження (впливу на харчові продукти радіоактивних речовин, контамінації біологічними, хімічними й фізичними агентами тощо) [2, с. 212].

Таким чином, побудова навчальних програм у ветеринарній освіті за модульним принципом на основі інтегрального, проблемно- і пацієнтоорієнтованого підходу, використання в освітньому процесі інтерактивних освітніх технологій є сучасною відповіддю на виклики сьогодення.

Література

- Пилипенко, О. (2014). Комп'ютерні технології тестування і контролю навчання студентів університету ветеринарної медицини Ганновера. Нові технології навчання. Вип. 82. С. 7–10.
- Пилипенко, О. (2015). Німецький досвід професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю: університет ветеринарної медицини Ганновера (Tierärztliche Hochschule Hannover). Нові технології навчання. Вип. 86. Ч. 2. С. 210–213.
- Пилипенко, О. (2018). Професійна підготовка фахівців ветеринарного профілю у ВНЗ Німеччини. (Дис. канд. пед. наук). Національний університет біоресурсів і апіродокористування України, Київ.
- Цвіліховський М. І. (2013). Структура й методологічні засади підготовки фахівців ветеринарної медицини в Україні на сучасному етапі / М. І. Цвіліховський, В. Б. Духницький, В. К. Костюк // Ветеринарна медицина України. № 8. С. 36–41.
- Deutschland. Bundestag. (2006). Verordnung zur Approbation von Tierärztinnen und Tierärzten (TAppV). URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/tappv/index.html>
- Fischer, M. (2010). Studie über die Ausbildung von Tierärzten in den Lebensmittelfächern ein europäischer Vergleich. (Diss. zur Erlangung des Grades Dr. med. vet.). Veterinärmedizinische Fakultät der Universität Leipzig, Leipzig
- Strobel, B. S. (2002). Die veterinärmedizinische Ausbildung im Ländervergleich EU Staaten-Nicht EU Staaten und die Vereinigten Staaten von Amerika. (Diss. zur Erlangung des Grades Dr. med. vet.). Veterinärmedizinische Fakultät der Universität Leipzig, Leipzig.
- Stiftung Tierärztliche Hochschule Hannover. (2016) Curriculum an der Stiftung Tierärztliche Hochschule Hannover. URL: https://www.tiho-hannover.de/fileadmin/user_upload/tiho_hannover/kliniken_institute/01_verwaltung/Dez.3/Tiermedizin/pdf/curriculum_d.pdf

Створення інформаційного середовища у процесі підготовки майбутніх фахівців масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей

Микитів О. М.

викладач

Відокремлений структурний підрозділ «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету»

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна освіта спрямована на формування молодого фахівця, котрий не тільки володіє певною сукупністю знань, а і є творчою та комунікабельною особистістю. Саме таким розвинені суспільства хочуть бачити молоде покоління – носієм загальнолюдських цінностей, здатним до саморозвитку і самовдосконалення.

Швидкі зміни сьогодення в розбудові держави і розвитку різних галузей економіки потребують формування нових якостей здобувача передвищої освіти, а саме: формування професійних компетентностей майбутнього фахівця, здатного до ефективної роботи у своїй галузі, саморозвитку та неперервного навчання, здатного до самостійної діяльності зі збору, обробки та аналізу інформації, до впровадження нових технологій, які вміють приймати рішення та досягати поставленої мети [9, с. 120]. Тому у Відокремленому структурному підрозділі «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету» перед педагогічними працівниками постає завдання не тільки озброїти здобувачів освіти теоретичними знаннями і практичними навичками з видавничо-поліграфічної галузі, а

й навчити застосовувати набуті знання у професійній діяльності. З огляду на це формування професійних, практичних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти із залученням роботодавців, зустрічами з професійними фахівцями та проведенням засідань круглих столів набуває особливої актуальності.

Мета статті: окреслити місце інформаційного простору у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування професійних компетентностей у здобувачів фахової передвищої освіти широко висвітлили у своїх публікаціях дослідники: Л. Долинська, Л. Карамушка, О. Креденцер, М. Корольчук, С. Максименко, С. Миронець, де подано не тільки методологічні підходи, а й шляхи формування необхідних професійних якостей випускника коледжу, закладу вищої освіти. Акценти у практичній площині навели зарубіжні науковці В. Бодров, Л. Вигодський, А. Леонтьєва, Д. Ельконіна, Р. Мартенес, Л. Меркур'єва, М. Савіна, А. Сазонова, С. Чистякова, С. Рубінштейн, О. Філь та ін.

Тому маємо підстави стверджувати, що наявний вітчизняний і зарубіжний досвід розвитку педагогічної думки свідчить про актуальність потреби у розробці теоретичних основ та практичних шляхів формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Проте залишається багато невивчених аспектів цієї проблеми, зокрема при підготовці спеціалістів видавничо-поліграфічної галузі. Зокрема, недостатньо висвітлено чинники, які впливають на формування професійної компетентності, недостатньо уточнено категоріальний інструментарій і педагогічні умови формування професійної компетентності.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. У широкому сенсі компетентність, в основному, розуміється як ступінь соціальної та психологічної зрілості людини, яка передбачає певний рівень психічного розвитку особистості, психологічну готовність до певного виду діяльності, що надає індивіду можливість успішно функціонувати в суспільстві й інтегруватися в нього. У вузькому сенсі компетентність розглядається як діяльнісна характеристика, міра інтегрованості людини в діяльність. А це передбачає певну світоглядну спрямованість особистості, ціннісне ставлення до діяльності. Деякі дослідники вважають, що суттєвим моментом компетентності є здатність приймати відповідні рішення в процесі вирішення конкретних проблем і виробничих завдань [1].

Проблема узгодження вітчизняної педагогічної термінології та науки загалом із компетентнісним підходом полягає в тому, що науковці переважно користуються традиційною і зрозумілою тріадою «знання-уміння-навички», з якої виходить ціла низка категорій та понять. Проте, поняття «компетентність» є ширшим, ніж знання чи вміння, і передбачає здатність фахівця використовувати в конкретній ситуації набуті знання, уміння, навчальний та життєвий досвід, знання ним методів пошуку необхідної інформації, уміння її аналізувати, бачити проблеми і шляхи їх вирішення, самоєфективність, а також розуміння необхідності навчатися впродовж усього життя [2]. Погоджуємося з думкою О. Є. Лебедева, що компетентність – це здатність діяти

в ситуації невизначеності, працювати в команді та навчатися [4]. З огляду на це, навички, уміння і знання, яких набуває під час навчання майбутній фахівець, повністю узгоджуються з поданою дефініцією, оскільки передбачають здатність долати невизначеність. Отже, компетентність виражає значення традиційної тріади «знання-уміння-навички», інтегруючи їх у єдиний комплекс.

Виклад основного матеріалу. Однією з домінуючих тенденцій інноваційного розвитку в системі фахової передвищої освіти є посилення уваги до проблеми підготовки кадрів якісно нового рівня. Набувають пріоритетності питання реалізації компетентнісного підходу до освітнього процесу в закладі фахової передвищої освіти.

Як зазначає С. Павлов, проблема розробки організаційно-педагогічних умов професійної підготовки здобувачів освіти формує такі цілі: 1) зміна вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців в сучасних економічних умовах, що визначають зміни організації професійної освіти; 2) раціональне використання потенціалу студентів в процесі професійної підготовки, що сприятиме більш якісному засвоєнню професійних знань, умінь та навичок; 3) орієнтація змісту професійної освіти, що забезпечить підготовку конкурентоспроможних фахівців [6].

Варто зазначити, що недостатня орієнтованість структури і змісту професійної вищої освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики є актуальною проблемою на сьогодні, і модернізація структури, змісту та організації освіти є стратегічним напрямом розвитку освіти і науки в Україні та базується на засадах компетентнісного підходу, особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.) [8].

Зміст професійної освіти визначається науковцями як конкретна відповідь дидактики на питання «Що вчити» і має бути гуманістично орієнтованою та педагогічно адаптованою системою знань, умінь, засобів діяльності, досвіду творчої діяльності та відношення до світу [7]; система знань,

умінь та навичок, способів діяльності і мислення, які необхідні до оволодіння кожному майбутньому фахівцю будь-якої галузі [3, с. 91]; один із компонентів навчально-виховного процесу, що складається із загального розвитку та соціального досвіду, накопиченого людством [5].

Як зауважено «Національної стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», зміст освіти відіграє провідну роль у розбудові національної системи освіти, забезпеченні її інноваційного розвитку, приведені у відповідність із європейськими та світовими стандартами, і передбачає впровадження оновленого «базового» компонента вищої освіти на основі Національної рамки кваліфікацій та компетентісно орієнтованого підходу в освіті [8].

З метою забезпечення здобувачів освіти – майбутніх фахівців із видавничо-поліграфічної галузі інформаційним простором, ґрунтовними знаннями з фаху та покращення їх професійної готовності нами були залучені фахівці в цій галузі, проводились різні тренінги, методичні семінари, що дозволяє студентам оволодіти ґрунтовними знаннями, вміннями, навичками і засобами професійної діяльності.

Тож, перш ніж здобувачі освіти розпочнуть професійну діяльність, вони мають отримати можливість практично реалізувати набуті знання, уміння та навички в діяльності, максимально наближеній до професійної.

Одним із основних завдань «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» щодо вищої освіти є залучення роботодавців до співпраці з закладами вищої освіти, зокрема, до організації проходження практики студентами, вирішення питань надання першого робочого місця випускникам [8], що також є потужним фактором впливу на формування готовності здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності та підвищення мотивації до навчання.

Проблема підвищення рівня професійної компетентності майбутнього фахівця, здатного вільно й активно мислити, самостійно генерувати, є актуальною в сучасних соціально-економічних умовах, тому в коледжі систематично відбуваються заси-

дання круглих столів із залученням фахівців масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей, зокрема відбуваються зустрічі з головними редакторами та журналістами центральних і регіональних ЗМІ, фахівцями видавництва і поліграфічних підприємств, проводяться методичні семінари та тренінги, майстер-класи. Такі заходи сприяють підвищенню професійної компетентності, оскільки, по-перше, фахівці масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей позитивно впливають на формування творчих здобувачів освіти у процесі освітньої діяльності; по-друге, зможуть навчити здобувачів освіти досягати кращих результатів у своїй майбутній професійній діяльності.

Враховуючи теоретичні положення, вважаємо за доцільне залучити роботодавців, проводити засідання круглих столів, методичні семінари та тренінги в освітньому процесі як засоби засвоєння навчального матеріалу, формування професійних компетентностей майбутнього фахівця та спосіб самоосвіти здобувачів освіти.

Задля кращого формування професійної компетентності здобувачів освіти ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету» педагогічні працівники створюють інформаційний простір, організовують і проводять різного роду позанавчальні заходи. Зокрема, здобувачі освіти спеціальної «Журналістика» освітньо-професійної програми «Видавнича справа та редагування» зустрілися з американським фотожурналістом, професором Індіанського університету США Френком Фолвеллом. Під час майстер-класу журналіст поділився своїм професійним досвідом і дав цінні поради щодо якісної підготовки фотоматеріалів. Професор поділився власним досвідом, розказавши про особливості фотографування, наголосив на тому, що фото обов'язково повинно мати зміст та силу, воно має дивувати, викликати певні емоції. Також були названі найпоширеніші помилки серед фотографів-початківців. Такі зустрічі є надзвичайно корисними, оскільки сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу і готують майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Також відбулася зустріч із відомим про-

фесором, доктором філологічних наук, директором Інституту журналістики Володимиром Різуном. Під час зустрічі професор розповів про специфіку викладання предметів та особливості факультетів в Інституті журналістики КНУ. Також наголосив на важливості професіоналізму працівників медійної галузі, зазначив, що кожний журналіст обов'язково повинен покращувати свої знання з різних галузей, періодично проходити курси для підвищення кваліфікації та ніколи не переставати вчитись чомусь новому.

Для студентів ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ» була організована цікава зустріч із випускницею коледжу, кореспонденткою центрального телеканалу «НТН» і редакторкою телеканалу «Інтер» – Лілією Козарчук. Фахівчиня поділилася секретами успішного журналіста, розказала, як потрібно працювати у тій чи тій ситуації і ніколи не здаватися, якщо ти хочеш стати справжнім журналістом.

Зустріч із редакторкою Обласної академічної газети «Запорізький університет» Марією Канцелярист на тему: «Секрети професійної майстерності журналіста» допомогла знайти відповіді на питання щодо особливостей роботи редактора періодичного видання.

Під час таких зустрічей у студентів формуються системні компетентності, такі, як здатність до застосування отриманих знань у практичній діяльності, неперервного навчання упродовж життя; здатність до удосконалення набутих умінь і знань у професійній діяльності, постійного саморозвитку, підвищення своєї кваліфікації і професійної майстерності; здатність до досягнення мети і критичного переосмислення накопиченого досвіду.

Окрім зустрічей, проводилися засідання круглих столів: «Виникнення друкарства», присвяченого 505 річниці з дня народження українського друкаря, філолога, освітнього діяча, засновника книгодрукування в Україні Івана Федорова і з нагоди 400-річчя заснування Києво-Печерської друкарні, «Книжки-ювіляри», присвячене 850-річчю з дня виходу у світ «Слова о полку Ігоревім», «Друковані та електронні книжкові видання: сучасний стан і

перспективи розвитку», «Створення електронних газетних видань і рекламних буклетів», «Інформаційні портали як нові медіа: створення та просування», спрямовані на усвідомлення студентами значущості саме цього напрямку видавничо-поліграфічної галузі. Студенти мали можливість отримати ту інформацію, яка знадобиться їм у подальшій професійній діяльності, завдяки чому і формується професійна компетентність майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі.

Формуванню професійної компетентності здобувачів освіти сприяють і тренінги та майстер-класи від працівників масмедійної і видавничо-поліграфічної галузей. Зокрема, для майбутніх журналістів, видавців, редакторів копірайтер, журналіст Ольга Ключова провела тренінг «Шлях становлення журналіста-професіонала». Керівниця інтернет-проєкту «Жіночий сайт та форум WOMAN», педагог Центру сімейного щастя «ЦЕ МАМА» Юлія Алексеєнко провела майстер-клас, під час якого звернула увагу на особливості роботи у спеціалізованому виданні. Майстер-клас «Використання настільних видавничих систем при створенні газетного видання» дозволив здобувачам освіти ознайомитись із програмним продуктом, із яким доведеться працювати в при створенні різного року друкованої продукції.

Під час тренінгів і майстер-класів у студентів формуються системні компетентності, зокрема відбувається здатність до засвоєння отриманих знань, до удосконалення набутих умінь і навичок. Також формуються міжособистісні компетентності: здатність працювати в колективі, уміння оцінювати власні достоїнства і недоліки, окреслювати шляхи та обирати засоби їх розвитку або усунення. Такі форми занять мають вагомe значення для формування професійної компетентності майбутніх фахівців, оволодіння прикладними засадами видавничо-поліграфічної діяльності, оскільки здобувачі освіти ознайомлюються зі специфікою роботи медійників, особливостями створення журналістських матеріалів, новими тенденціями подання інформації тощо. Під час проведення занять використовуються активні методики, засно-

вані на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, що розвивають індивідуальність, критичне мислення, стимулюють креативні здібності здобувачів через безпосереднє залучення у професійну діяльність, сприяють мобілізації комунікативних, дослідницьких і проєктувальних умінь майбутніх фахівців.

Висновки. Створення інформаційного середовища та формування професійної компетентності майбутнього фахівця масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей здійснюється через зміст освіти, що містить у собі не тільки перелік навчальних дисциплін, але й професійні навички й уміння, які формуються в процесі здобуття освіти. Якісна професійна підготовка здобувачів освіти Відокремленого структурного підрозділу «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету» є одним із головних завдань закладу освіти, який створює всі необхідні для цього умови. Одним із найважливіших складників якісної підготовки фахівців, які відповідають запитам сьогодення, є створення інформаційного простору із залученням спеціалістів масмедійної та видавничо-поліграфічної галузей до проведення зустрічей, тренінгів, майстер-класів для здобувачів освіти. Педагогічні працівники коледжу організовують засідання круглих столів, зустрічі з головними редакторами центральних та регіональних ЗМІ, проводяться методичні семінари та тренінги, майстер-класи, завдяки чому відбувається швидша адаптація випускників до умов роботи на виробництві в ринкових умовах, занурення їх у професію ще під час здобуття освіти. Все це в комплексі формує й розвиває професійні компетентності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

- Горобець С. А. Теоретичні засади проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця-економіста. Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. 2007. Вип. 31. С. 106–109.
- Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: дис.... кандидата пед. наук: 13.00.04; АПН України; Інститут вищої освіти. Київ, 2006. 227 с.
- Зайченко І. Педагогіка: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Київ: Освіта України, КНТ, 2008. 528 с.
- Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании. Школьные технологии. 2004. №5. С. 3–12.
- Мойсеюк Н. Педагогіка: учебное пособие. 5-те издание, доп. и перераб. Киев, 2007. 656 с. URL: https://uchebnikonline.com/pedagogika/pedagogika_moyseyuk_nye/zmist_osviti.htm
- Павлов С. Организационно-педагогические условия формирования общественного мнения органами местного самоуправления: автореф. дис. ...канд. пед. наук. Магнитогорск, 1999. 23 с.
- Подласый И. Педагогіка. Книга 3: Теория и технологии воспитания: учеб. для вузов. Москва: Гуманит. изд. центр «Владос», 2008. 463 с.
- Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>.
- Тришкіна Н.І. Сучасні підходи до формування професійних компетенцій фахівців торговельно-економічного профілю. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2015. № 1 (9). С. 193–199.

Німецький досвід використання дистанційного навчання в освіті України та його ефективність

Грицишина А.

студентка,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

Колесник М.Ю.

викладач, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Ключові слова: інтернет, дистанційне навчання, інформаційні технології, форма навчання, он-лайн.

Key words: internet, distance education, information technologies, kinds of education, on-line.

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. Суть такої модернізації найбільше відбилася в концепції дистанційної освіти (ДО), яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Електронне навчання активно використовується як у навчальних закладах, так і на підприємствах. Провідні світові аналітичні компанії пророкують йому велике майбутнє і стверджують, що світовий ринок систем дистанційного навчання є джерелом великих можливостей для продавців та інвесторів. У кращих вищих навчальних закладах світу створені центри e-learning, що дозволяють пройти дистанційне навчання з отриманням відповідного дипло-

ма; активно розвиваються корпоративні навчальні центри компаній і державних структур, а річний дохід на ринку e-learning в ряді країн обчислюється вже в мільярдах.

У січні 2013 р. в Давосі відбувся круглий стіл, присвячений дистанційній освіті за участі экс-міністра фінансів США і почесного президента Гарвардського університету Ларрі Саммерса, президента Массачусетського технологічного інституту Рафаеля Рейфа, засновника Microsoft Білла Гейтса, співзасновника платіжної системи PayPal Пітера Тіля та інших зацікавлених осіб. Головним висновком зустрічі стала теза: майбутнє – за онлайн-освітою [4].

Настільки великий інтерес до електронного навчання пояснюється досить просто. В останнє десятиліття відбулися значні зміни на ринку праці: зросли вимоги до персоналу, практично в усі сфери діяльнос-

ті почали широко впроваджуватися IT-технології, а сам персонал став більш мобільним. Подібні зміни зумовили необхідність створення умов для безперервної, швидкої, гнучкої, і одночасно високоякісної підготовки кадрів, і оскільки традиційні системи навчання не здатні відповідати даним потребам, потрібен пошук альтернативних систем.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан дистанційної освіти, проблеми її впровадження в вищій школі Німеччини, а також перспективи розвитку цієї організації навчального процесу.

У Старому Світі стрімко розвивається система електронного навчання. У передових країнах більше 90% студентів залучені в навчальний процес за допомогою E-learning. Більше 80% вузів надають послуги з дистанційної освіти.

Перший заклад дистанційного навчання – Берлінський інститут вивчення іноземних мов, було створено викладачами іноземних мов Берлінського університету Ч. Тусеном і Г. Ланченштейдтом у 1856 р. Навчання в ньому відбувалося за перепискою, яке отримало назву «corresponding learning» [3].

Дистанційна освіта в Німеччині має свої особливості. Вона починалася з централізованої планованої дистанційної підготовки фахівців з вищою професійною освітою. Приєднання східних земель дало можливість розширити ринок дистанційної освіти.

Німеччина зацікавлена в активному розвитку дистанційної освіти. В країні дуже затребувана вища освіта, тому для її отримання створені найбільш сприятливі умови. Ніяких проблем з дистанційного навчання в Німеччині для іноземних студентів немає і широкий спектр різних програм дозволяє студентам вибрати правильний напрямок.

Навчатися дистанційно в Німеччині можна у багатьох університетах, які спеціалізуються на очній формі навчання або поєднують обидві форми. Дистанційно навчатися у Німеччині можна за допомогою електронної системи e-learning або заочно [1]. Також є університет заочного навчання Virtuelle Fachhochschule, який працює зі

студентами тільки віддалено і дозволяє отримати вищу освіту в галузі гуманітарних, економічних та юридичних наук.

За системою електронної освіти e-learning працюють вищі навчальні заклади у Фрайбурзі, Мангеймі, Карлсруе, Гейдельберзі, Бранденбурзі, Берліні, Хагені і деяких інших містах. Найпопулярнішими серед іноземних студентів є факультети з права, математики, електротехніки, інформаційних та комунікаційних технологій. Для того, щоб записатися на дистанційне навчання, необхідно надіслати університету свій диплом та результати іспиту з німецької мови (TestDaF або DSH), як доказ достатнього володіння німецькою мовою. Деякі університети можуть запропонувати пройти їх тест або співбесіду по – скайпу. Навчатися дистанційно в Німеччині можна, як на бакалаврських так і на магістерських програмах, але при вступі на бакалаврат необхідно принаймні два роки провчитися в рідному університеті. Шкільного сертифікату для вступу буде не достатньо. Якщо вступник не володіє німецькою мовою, можна подати документи в технічний університет Kaiserslautern, в якому більшість онлайн- спеціальностей викладаються англійською мовою [2].

Після прийняття рішення про зарахування, студент отримує навчальні посібники, довідкові матеріали і особистий кабінет на сайті університету, який буде контролювати його успішність. Дистанційна освіта, як правило платна, але суми незначні. Будь-яке дистанційне навчання в тій чи іншій формі, включає в себе візит до університету для складання іспитів або для очного проходження деяких курсів.

Прикладом вищого професійного навчального закладу, що здійснює дистанційну підготовку фахівців, є заочний університет міста Хаген (Північна Рейн-Вестфалія). Університет надає освітні послуги більше 50 000 студентам в рік. Однак диплом про вищу професійну освіту отримують не більше 20% від контингенту учнів в результаті великого відсіву студентів, що не витримують високих освітніх вимог [2]. Єдиний німецький заочний університет був заснований в 1974 р. Він перш за все повинен був служити двом

цілям: по-перше, для того, щоб працюючі, які за певних обставин не можуть вчитися або далі продовжувати навчання в очному університеті, змогли б отримати можливість далі підвищувати свою професійну кваліфікацію[2]. Крім того, було бажання розвантажити традиційні університети, оскільки постійно зростало число студентів. Основне завдання заочного університету – забезпечити можливість одержання вищої освіти дорослим працюючим громадянам.

З самого початку своєї діяльності заочний університет найбільшого значення надавав збереженню традицій німецької вищої школи – прагнення до якісної освіти і свободи в дослідницькій роботі. Умовами вступу на заочне навчання в Хагені є загальна підготовка до навчання у вищій школі, яку можна отримати одночасно з німецьким атестатом зрілості після 13-річного навчання у середній школі або за наявності іншої освіти того ж рівня. Тут слід зазначити, що всі академічні іспити і ступені, дипломи і присвоєння вчених ступенів повністю відповідають аналогічним ступеням в очних університетах. Німецькому роботодавцеві не доводиться сумніватися в рівні кваліфікації випускника Хагенської вищої школи [2].

Для навчання пропонуються більше 1500 різних курсів у формі навчальних матеріалів. Університет надає освітні послуги більше 50 000 студентам в рік. Однак диплом про вищу професійну освіту отримують не більше 20% від контингенту учнів в результаті великого відсіву студентів, що не витримують високих освітніх вимог.

Але набагато важливішими, є успіхи та досвід, накопичені в процесі навчання протягом 20 років. Ці знання зібрані в обох університетських центрах з розвитку і дослідження заочної форми навчання.

Розсилка навчальних матеріалів доповнена сучасними засобами зв'язку. Передача знань з навчального закладу студенту та контроль за його роботою здійснюються за допомогою CD-Rom, віртуальної конференції або за допомогою доступу до університетської бібліотеки в режимі On-line. Заочний університет Хаген виконує таким

чином пілотну (дослідну) функцію. Можна припустити, що традиційні університети повинні звернутися до цього досвіду [2].

Звичайно, заочний університет повинен надавати своїм студентам і викладачам можливість особистих контактів для інтенсивних консультацій і діалогу. Для цього створені так звані центри навчання, в яких позаштатні співробітники, що мають високу кваліфікацію у своїй професійній галузі, допомагають студентам. 65 таких центрів вже організовані в Німеччині, Австрії, Швейцарії.

Організація навчальних центрів у країнах, які не є німецькомовними, ні в якому разі не означає, що заочний університет Хаген прагне стати міжнародною організацією. У країнах Центральної та Східної Європи він обмежує свою діяльність передачею знань тільки німецькою мовою. Студенти повинні мати відмінні мовні знання для засвоєння навчального матеріалу, і вони здають університетські іспити тільки німецькою мовою. Політика університету Хагена взагалі спрямована не на залучення великої кількості іноземних студентів, а на створення партнерської кооперації з аналогічними заочними вищими навчальними закладами в усьому світі. Тому розвиваються тісні зв'язки з аналогічними інститутами в Англії (відкриті університети), Франції, Швеції, Канаді, Південній Африці, Австралії, США та інших країнах [2].

Отже, популярність і затребуваність дистанційного навчання на основі інтернет-технологій (e-learning), особливо в системі вищої й професійної освіти, зростають із кожним роком. Це пов'язано з економією ресурсів і часу, можливістю отримувати освіту без відриву від виробництва, розширенням сфери додаткової, у тому числі післядипломної освіти, коли мотивацію учнів формують не стільки дипломи й сертифікати, скільки конкретні знання й компетенції [4]. Електронне навчання стало гідною альтернативою традиційному і в окремих сферах, насамперед у корпоративній і державній, йому будуть віддавати явну перевагу, оскільки це єдиний спосіб швидкого навчання при мінімальних витратах.

Тому для України є актуальним питання вивчення світового досвіду дистанційного

навчання, об'єднання зусиль провідних ВНЗ, створення альтернативи аналогічним зарубіжним проектам. Зволікання з розвитком дистанційної освіти загрожує зниженням конкурентоспроможності української освіти у світовому просторі [4].

Список використаних джерел

Борзих А.А., Горбунов О.С. Віртуальні освіти, інформаційні середовища проживання і амбіції e-Learning//Освітні технології і суспільство (Educational Technology & Society). – 2009. – Т. 12. – № 2. – С. 423.

Бурла В.В. Дистанційна освіта в Німеччині [Електронний ресурс]// Режи доступу -: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/1763>

Буханцева Н.В., Дудіна І.А. Модель e-Learning як інструмент управління електронними ресурсами вузу // Освітні технології і суспільство (Educational Technology & Society). – 2009. – Т. 12. – № 2. – С. 438-444.

Карпенко М.М. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті [Електронний ресурс]// – Національний інститут стратегічних досліджень.- Режи доступу-:<http://www.niss.gov.ua/articles/1693/>

Формування екологічної компетентності учнів в процесі вивчення біології в загальноосвітніх школах

Герасимчук С.М.

вчитель географії і біології КЗ «Дніпрорудненська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів» Василівської районної ради Запорізької області Формування екологічної компетентності учнів в процесі вивчення біології в загальноосвітніх школах

Key words: ecological competence, student, school course of biology, biology lesson, nature protection.

Ключові слова: екологічна компетентність, учень, шкільний курс біології, урок біології, охорона природи.

Проблема взаємовідносин людини, природи і суспільства стояла на всіх етапах розвитку людства, але особливої гостроти досягла на порозі третього тисячоліття. Аналіз справжніх причин екологічної кризи переконує нас в тому, що головна суперечність не між людиною і природою, а між культурою і діяльністю в природі. Тому основне завдання сьогодні – досягнення екологічної грамотності всього населення країни, і, перш за все, наших дітей.

Реалізація ідеї екологічного навчання в курсі шкільної біології означає формування розуміння даної проблеми кожним школярем, ґрунтуючись на особистому досвіді. Проблема активізації процесу навчання на сучасному етапі розвитку не може розглядатися без урахування особистої позиції учня.

У наукових публікаціях автори мали спроби визначити поняття «екологічна компетентність» школяра, хоча й не всі твердження авторів однаково обґрунтовані і виважені. На наш погляд найбільш ґрунтовно об'єктивно розкриті це поняття у дисертаційному дослідженні С. Шмалей: екологічна компетентність визначається як

«головна мета і результат екологічної освіти учнів загальноосвітніх шкіл», як «інтегральний особистісний розвиток школяра, що забезпечує здатність виокремлювати, розуміти, оцінювати сучасні екологічні процеси, спрямовані на забезпечення екологічної рівноваги та раціональне природо-користування» [2].

Отже, екологічна компетентність учня – це інтегративна якість особистості, що визначає її здатність взаємодіяти в системі «Людина – суспільство – природа» відповідно до засвоєних екологічних знань, вмінь, навичок; з переконаннями, мотивами, ціннісними уявленнями, екологічно значущими особистими якостями і практичним досвідом екологічної діяльності. Вона має два напрямки [1].

Теоретичний напрям: це формування екологічної свідомості в ході вивчення предмету «Біологія»; самоосвіта учнів в процесі виконання проєктів, рефератів, доповідей, повідомлень, дослідницької діяльності.

Практичне спрямування: це формування основних екологічних умінь і навичок, досвіду практичної екологічної діяльності; прищеплення умінь і навичок дотримання

норм і правил поведінки в природі.

У процесі формування екологічної компетентності учнів використовуються такі організаційні форми:

- масові (конференції, олімпіади, виставки, тематичні тижні);
- групові (різні форми уроків, презентації, практичні заняття, ігри, екскурсії);
- індивідуальні (консультації, бесіди).

У роботі над формуванням екологічної компетентності учнів можна виділити кілька етапів:

1 етап – «Вчитися знати». Це етап формування екологічних знань і умінь. Він здійснюється через вивчення шкільного курсу біології. Формування екологічної компетентності в старших класах реалізується через різні форми діяльності учнів: групові, індивідуальні заняття з обдарованими учнями з підготовки до олімпіад

2 етап – «Вчитися робити». Це етап створення власних творчих продуктів, реалізація екологічних проєктів. Він здійснюється через індивідуальну роботу з учнями. Наприклад, в ході такого етапу можуть бути виконані проєкти «Модель очищення стічних вод» і «Грунт як середовище проживання».

3 етап – «Вчитися жити». На даному етапі важлива активна участь в екологічних акціях, наприклад, «Зелені руки», «Ековаліза», «Паперовий бум». Це формує активну життєву позицію, виховує людей, небайдужих до проблем життя свого регіону.

4 етап – «Вчитися бути». На даному етапі відбувається завершення формування екологічної компетентності, в ході якої учень робить вибір життєвого шляху, і в

подальшому самореалізується в процесі екологічної діяльності.

У процесі формування екологічної компетентності у підлітків поступово формується екологічне мислення як основа екологічної культури та екологічної компетентності, які, в свою чергу, є, важливим компонентом формування інтелектуальної та духовно-моральної особистості. Розумний, грамотний, екологічно компетентна і високоморальна людина здатна зрозуміти і оцінити глобальність екологічної кризи і взяти на себе відповідальність як за свою поведінку в природі, так і поведінку інших людей. Інакше в сформованому суспільстві споживання підростаюче покоління також споживацьки ставиться до природи, не замислюючись про руйнівні наслідки своєї діяльності.

Література

Левків С. П. Формування екологічної компетентності учнів на уроках біології // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць / за заг. ред. С. С. Вітвицької, Н. М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 236 с.

Шмалей С. В. Система екологічної освіти в загальноосвітній школі в процесі вивчення предметів природничо-наукового циклу: дис. доктора пед. наук: 13.00.01 / Світлана Вікторівна Шмалей. – К., 2005. – 479 с.

УДК 37.014.53

Проблеми управління закладом дошкільної освіти в умовах суспільних трансформацій

Шпетна Лариса

завідувач закладу дошкільної освіти «Зірочка» Глухівської міської ради;

Тарасова Марина

здобувач ступеня вищої освіти «магістр», Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.

Ключові слова: управління освітою, управління закладом дошкільної освіти, проблеми управління.

Key words: education management, management of preschool education institution, management problems.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розвиток України як незалежної правової держави стимулював корінні зміни в різних суспільних інституціях включно з системою освіти. В цілому ці зміни ґрунтуються на загальнолюдських цінностях і орієнтовані на забезпечення права людини на життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку, що визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю і гарантовані Конституцією. Зміни в освіті серед іншого передбачають реформування управління освітою України, що має на меті підвищити відповідальність тих, хто приймає рішення і забезпечити можливість впливати на них безпосереднім виконавцям. Це дозволить зосередитися на якісній організації освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління освітою і до-

шкільною середньою зокрема ґрунтовно досліджуються вченими Д. Дзвінчуком, Г. Єльніковою, П. Кухарчуком, В. Крижко, Л. Гриневич, І. Лікарчуком, В. Луговим, М. Поташником, Т. Пономаренко та ін. Питання дотримання законодавчо-нормативної бази дошкільної освіти у процесі управління частково висвітлені у працях Л. Артемової, К. Крутії, Л. Покроєвої та інших. Разом з тим у педагогічній науці не розкрито проблеми управління закладами дошкільної освіти в період суспільних трансформацій. Аналіз праць вітчизняних науковців у сфері управління освітніми процесами спонукає до висновку, що однією із найважливіших проблем управління освітою в Україні є створення такого механізму управління загальною середньою освітою, який би відповідав новим умовам її функціонування. Як зазначає Р. Пасту-

Таблиця 1.
Проблеми управління закладами дошкільної освіти

№ п/п	Особливості викликані суспільними трансформаціями	Проблеми в управлінні ЗДО, що виникли під впливом суспільних трансформацій
1	демократизація суспільних відносин	Демократизація управління освітою: відкритість і гласність управлінських рішень; зменшення адміністративного тиску на діяльність закладів дошкільної освіти; необхідність забезпечити вільний вибір педагогічними працівниками форм, методів, засобів для виконання освітньої програми.
2	доступ до освітніх послуг дітей з особливими потребами	Створення умов для дітей з особливими потребами: забезпечення педагогічними кадрами, що пройшли спеціальну підготовку; доступність усіх необхідних приміщень для дітей з особливими потребами; врахування потреб дітей з особливими потребами при розробці освітніх програм.
3	Кадрова ситуація в ЗДО	Недостатня кількість кадрів: викликана відсутністю відбору вмотивованих абітурієнтів; низький престиж професії, викликаний, перш за все, низьким рівнем оплати праці;
4	Побудова громадянського суспільства	Перехід до державно-громадського управління освітою: залучення громадськості до обговорення і прийняття управлінських рішень; необхідність перенесення акценту управління на змістову складову а не на організаційну.
5	Виникнення нових підходів до оцінювання якості на різних рівнях освіти	існують неузгодженості в нормативних документах щодо готовності дитини до школи; головними критеріями оцінки ефективності дошкільної освіти мають бути показники особистісного зростання дитини.

шенко «На порядку денному сьогодні не впровадження нового змісту освіти (хоча потреба у ньому надзвичайна), і не збільшення фінансування освітніх потреб (хоча освіта далі не може фінансуватися за «залишковим принципом»). Насамперед освіті необхідний інший, демократичний механізм управління» [7].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Зміни в системі освіти України, що відбуваються на тлі реформування адміністративно-територіального устрою, політичних і економічних криз вимагають нових підходів до управління закладами дошкільної освіти. Перетворення спрямовані на розбудову демократичного суспільства на відміну від тоталітарного радянського, викликають опір старих управлінських систем і не завжди

позитивно сприймаються суспільством. Такі перетворення можемо вважати трансформацією. Енциклопедичний словник з державного управління визначає трансформацію як «...перетворення соціальних інститутів, соціальних структур, що часом супроводжуються їх докорінною зміною... Отже, це поняття можна застосовувати, зокрема, для характеристики докорінних перетворень, що розпочалися у низці країн світу, в яких традиційні засади суспільного життя змінюються, суспільства переходять на засади демократичних процедур, ринкової економіки, визначають склад політичних інститутів, визнають верховенство права та поважання прав людини, свободи слова тощо» [2, с. 713-714]. Тому для успішного управління дошкільної освітою необхідно враховувати

умов, в яких функціонує дана система та їх вплив на кінцевий результат.

Мега статті. Здійснити аналіз проблем управління закладом дошкільної освіти зумовлених трансформаційними процесами в суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Розвиток українського суспільства в напрямку європейської інтеграції, демократизації, побудови правової держави зумовлює виникнення нових умов функціонування дошкільної освіти, до яких відносимо:

- *демократизація суспільних відносин*, що вимагає організацію освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму, впровадження демократичних форм управління як дошкільним закладом так і системою в цілому;

- *доступ до освітніх послуг дітей з особливими потребами* передбачає створення умов у закладах дошкільної освіти для таких дітей (інклюзивні групи, включення дітей з особливими освітніми потребами в звичайні групи тощо);

- *кадрова ситуація в ЗДО* проявляється як у зниженні престижу професії вихователя і дефіциті молодих педагогічних кадрів так і у введенні нових посад в штатні розписи ЗДО;

- *перехід до державно-громадського управління освітою* вимагає створення такої системи управління, в якій особистість, суспільство та держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами. Це передбачає зміни в структурі органів управління освітою, зменшення кількості управлінських рівнів в системі МОН – заклад освіти, перерозподіл функцій і повноважень між центральними та місцевими органами управління освітою тощо;

- *виникнення нових підходів до оцінювання якості на різних рівнях освіти*, що орієнтує на якісний результат, «головними критеріями оцінки ефективності дошкільної освіти є показники особистісного зростання дитини: чим адекватніше, ефективніше та різноманітніше розв'язує дитина доступні вікові навчальні та життєві проблеми, тим вища оцінка роботи дошкільного закладу» [4].

Аналіз існуючих особливостей, результатів досліджень науковців [1; 4; 7; 8] до-

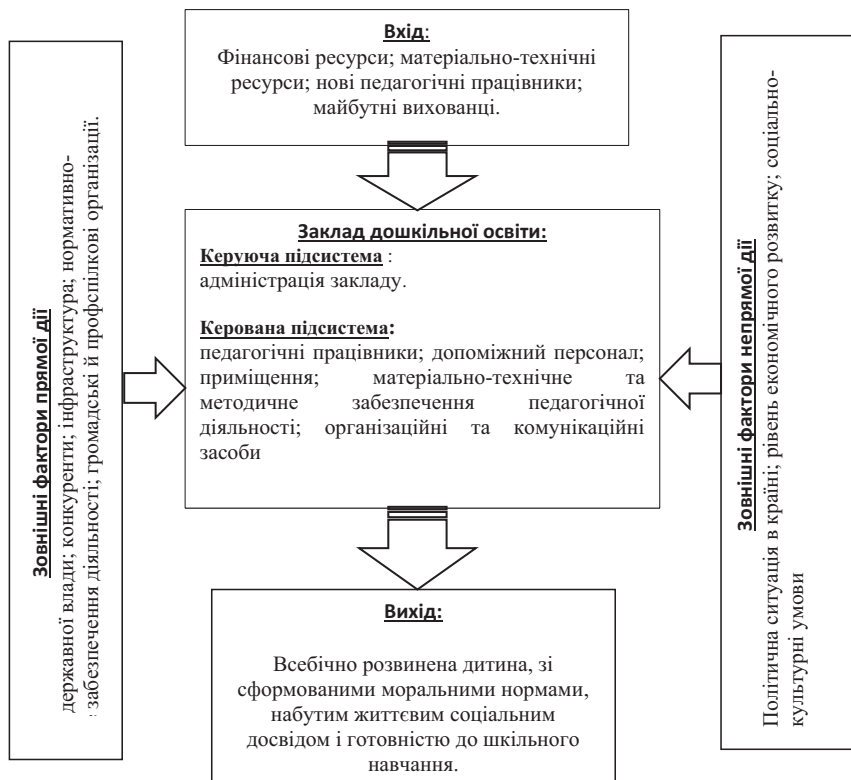
зволяють виокремити низку проблем, які постають перед управлінським персоналом системи дошкільної освіти, який керується застарілими підходами до управління.

Для вирішення існуючих в управлінні дошкільною освітою проблем, розглянемо можливість системного підходу до управління. Його суть полягає в тому, що при управлінні дошкільною освітою в цілому і закладом дошкільної освіти зокрема їх розглядають як відповідну систему.

Термін «система», що використовується у сучасній науці має багато визначень і змістових нюансів. Розглянемо деякі з них. Так національний стандарт системи управління якістю ДСТУ ISO 9000:2007, що відповідає міжнародному стандарту ISO 9000:2005 Quality management systems Fundamentals and vocabulary визначає систему як «Сукупність взаємопов'язаних або взаємодіючих елементів» [10, с.7]. Філософський енциклопедичний словник визначає систему як «...сукупність визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія. Якісні характеристики цих елементів становлять зміст системи, сукупність закономірних зв'язків між елементами внутрішню форму, або структуру системи» [13, с.583].

Енциклопедичний словник з державного управління визначає, що «система – сукупність елементів, що характеризується структурою, зв'язками та функціями, які забезпечують цілеспрямований розвиток. ... В найбільш загальному вигляді система – це об'єднана сукупність закономірно пов'язаних один з одним елементів. Для системи характерні кілька важливих ознак. По-перше, це сукупність елементів. По-друге, елементи поєднані один з одним зв'язками, які значно більш міцні порівняно зі зв'язками цих елементів з об'єктами навколишнього середовища. По-третє, вона характеризується організацією, яка відрізняє її від навколишнього середовища з його високою ентропією. По-четверте, для системи характерні інтегровані властивості, які не збігаються з властивостями суми елементів, а також відрізняються від властивостей окремих елементів» [2, с.641].

Таким чином під системою можемо розуміти сукупність взаємозв'язаних, взаємо-

Мал. 1. Заклад дошкільної освіти як відкрита система.

діючих елементів, що створюють властивість, яка може суттєво відрізнятися від властивостей її компонентів. Структурну схему закладу дошкільної освіти як відкритої системи зображено на мал. 1.

Проаналізуємо наявні проблеми в управлінні закладом дошкільної освіти з позиції системного підходу. Незадовільне функціонування будь яких соціальних систем викликано або невиконанням функцій окремими компонентами або порушенням зв'язків між компонентами системи, чи зовнішніми факторами. Наразі очевидно, що на систему дошкільної освіти значною мірою впливають зовнішні фактори прямої й непрямой (опосередкованої) дії та вхідні ресурси. Тому доцільно усвідомити вплив зовнішніх факторів прямої дії на ефективність функціонування закладу дошкільної освіти. Конституцією України (стаття 53)

гарантовано право громадян України на «...доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам» [5]. Виходячи з цього твердження в Україні існує система освіти, покликана забезпечити виконання державою конституційних зобов'язань перед суспільством. Як наслідок, значна частина управлінських функцій належить державі, а саме центральним органам влади.

Законом «Про дошкільну освіту» визначено, що «Управління системою дошкільної освіти здійснюють: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування

та реалізує державну політику у сфері освіти; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти; інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади дошкільної освіти; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; обласні, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації; органи місцевого самоврядування» [9, стаття 17]. Це призводить до значної кількості управлінських рівнів, робота яких часто зводиться до транслювання по вертикалі управлінських рішень. «Розпорядження та накази Міністерства освіти і науки ретранслюються через проміжні управлінські структури (обласні управління, районні, міські) до рівня завідуючого ЗДО фактично у незмінному вигляді. На розпорядженнях та циркулярах змінюється тільки відповідальна особа, сутність же і, часто, сам текст залишається у незмінному вигляді. Аналогічний процес відбувається з документами від місцевої влади, враховуючи подвійне підпорядкування управлінь освіти як з боку МОН України, так і з боку місцевої влади. Така схема передбачає наявність чиновників, функцією яких є примітивна ретрансляція» [1, с.8]. Слід зазначити, що чиновник кожного рівня вимагає звіт, інформацію по даному документу. Таким чином керівникам ЗДО необхідно готувати велику кількість звітів, відповідей на листи, що не мають ніякого відношення до фактичної діяльності закладу й підвищення ефективності його роботи. Це призводить до перевантаження керівників ЗДО паперовою роботою та сприяє формальному підходу до розпорядчих документів, формуванню бюрократичної моделі взаємодії згори до низу, без зворотного зв'язку.

Такий зовнішній фактор як конкуренція на ринку освітніх послуг для ЗДО не є дієвим. За часи незалежності України кількість ЗДО суттєво зменшилася (16300 – 2000 рік, 14900 – 2018 рік) а охоплення дітей закладами, до кількості дітей відповідного віку становить на 2018 рік 58% [12, с. 112]. Кількість ЗДО приватної форми власності в Україні лише 2% [1, с.33]. Отже маємо значну частину дітей дошкільного віку не охоплених суспільним вихованням і розвитком, що опосередковано свідчить

про необхідність збільшення кількості ЗДО різних форм власності.

Значний вплив на діяльність ЗДО має нормативно-правове забезпечення. Функціонування системи дошкільної освіти здійснюється відповідно до Конституції та Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства»; базового компоненту дошкільної освіти; Конвенції про права дитини тощо. Аналіз нормативно-правових актів і наукових досліджень з даної проблеми свідчить, що на сьогодні існує ряд недоліків: недостатньо чітко визначено розподіл повноважень і відповідальності між державними органами управління освітою, органами місцевого самоврядування і громадськістю; існуюча централізована система управління фокусує увагу на організаційних аспектах діяльності замість змістових. Значною мірою нормативні вимоги до діяльності ДЗО не фінансуються ні з державного ні з місцевих бюджетів. Це призводить до пошуку керівниками ЗДО інших джерел фінансування, досить часто не достатньо законних. Це, наприклад, добровільні внески батьків на утримання матеріальної бази, оновлення методичного забезпечення згідно з вимогами, створення розвивального освітнього середовища, поточні ремонти тощо. «Нерозвиненість легальних механізмів залучення позабюджетних коштів, а також небажання частини керівників ДНЗ легалізувати «тіньову економіку закладу», зробити процес залучення і використання благодійних, спонсорських, в тому числі, батьківських коштів прозорим і підзвітним, деструктивно впливають на освітній процес» [1, с.36-37].

Потребує вдосконалення законодавче забезпечення участі громадськості в управлінні закладами дошкільної освіти. Як зазначено в Рекомендаціях слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Стан і проблеми законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні», Верховній Раді України рекомендується привести у відповідність Закон України «Про дошкільну освіту» нормам Закону України «Про освіту. Зокрема звертається увага на необхідність реалізації засад державно-громадського та державно-приватного партнерства у сфері дошкільної

Таблиця 2.

Зв'язок негативних впливів зовнішніх факторів з проблемами управління закладами дошкільної освіти

№ п/п	Проблеми в управлінні ЗДО, що виникли під впливом суспільних трансформацій	Негативні впливи зовнішніх факторів:	
		безпосередніх	опосередкованих
1	Демократизація управління освітою: відкритість і гласність управлінських рішень; зменшення адміністративного тиску на діяльність закладів дошкільної освіти; необхідність забезпечити вільний вибір педагогічними працівниками форм, методів, засобів для виконання освітньої програми.	–адміністративно-командний стиль вертикального управління; –зайві управлінські рівні, які лише транслюють розпорядження згори; –взаємодія між виконавцями і керівниками відбувається згори до низу, зворотні зв'язки не працюють.	–часті політичні зміни в країні призводять до зміни напрямків реформування системи дошкільної освіти;
2	Створення умов для дітей з особливими потребами: забезпечення педагогічними кадрами, що пройшли спеціальну підготовку; доступність усіх необхідних приміщень для дітей з особливими потребами; врахування потреб дітей з особливими потребами при розробці освітніх програм.	приміщення ЗДО побудовані без врахування доступності для осіб з особливими потребами за старими стандартами; законодавчо не достатньо врегульовано перебування дітей з особливими потребами в ЗДО	складна соціально-економічна ситуація в країні, велика кількість безробітних призводить до недофінансування дошкільної освіти.
3	Недостатня кількість і якість кадрів: викликана відсутністю відбору вмотивованих абітурієнтів; низький престиж професій для ЗДО;	відсутність в Умовах прийому до ЗВО спеціального відбору на навчання за спеціальністю «Дошкільна освіта»; низька заробітна плата знижує мотивацію до педагогічної діяльності.	відсутність спеціальної підготовки до свідомого вибору професії, домінування в суспільстві опосередкованих мотивів вибору професії
4	Створення системи державно-громадського управління освітою: залучення громадськості до обговорення і прийняття управлінських рішень;	недосконалість нормативно-правової бази розподілу повноважень і відповідальності між державними органами управління освітою різних рівнів і громадськістю.	-не достатня сформованість в Україні громадянського суспільства;
5	Якість дошкільної освіти. існують неузгодженості в нормативних документах щодо готовності дитини до школи; головними критеріями оцінки ефективності дошкільної освіти мають бути показники особистісного зростання дитини.	існуюча централізована система управління фокусує увагу на організаційних аспектах діяльності замість змістових; відсутність в нормативних актах чітких критеріїв оцінки якості ЗДО.	складна соціально-економічна ситуація в суспільстві, значна частина неповних сімей породжує проблеми розвитку дітей.

освіти та створення умов для інклюзивної освіти у сфері дошкільної освіти та здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами [11].

Отже, аналіз правового поля України в сфері дошкільної освіти дає підстави стверджувати, що існуюча система є централізованою. Існує чітка ієрархія виконавчих органів, що реалізують державну політику в освіті: центральні органи – регіональні органи – органи місцевого самоврядування – керівник навчального закладу. Як зазначають дослідники «Найголовнішим висновком, що випливає з аналізу побудови суб'єктно-об'єктних відносин в управлінні освітньою галуззю, є усвідомлення потреби у створенні такого організаційно-фінансового механізму управління освітою для нашої держави, який би передбачав безпосереднє фінансування і управління навчальним закладом його власником. При цьому за державними органами залишалися б повноваження щодо встановлення загальнонаціональних стандартів і контроль за їх дотриманням» [6].

Негативні впливи зовнішніх факторів, що породжують проблеми в управлінні закладами дошкільної освіти наведено в таблиці 2.

Висновки. Зміни в сучасному українському суспільстві викликані розбудовою незалежної правової держави є визначальним фактором для управління освітніми процесами і дошкільною освітою зокрема. Оскільки заклад дошкільної освіти є основним компонентом дошкільної освіти і водночас відкритою соціальною системою, важливо враховувати при виробленні управлінських рішень вплив зовнішніх факторів прямої (законодавче забезпечення, державні органи влади, інфраструктура, споживачі, конкуренти, громадські організації) та непрямої (міжнародні відносини, науково-технічний прогрес, політична обстановка, соціокультурні умови, економічна ситуація) дії. Врахування негативних факторів дозволить мінімізувати їх вплив шляхом організації превентивних заходів

Література

Горський А. С., Буданова О. Б., Барматова І. В., Овчар О.В. Комплексне дослідження стану системи дошкільної освіти України: Аналітичний

звіт за результатами дослідження. Київ, 2013. 115 с.

Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.

Сльникова Г. В. Основи адаптивного управління / тексти лекцій. Київ: ЦППО АПН України, 2002. 133 с.

Козак Л., Швидка І. Якість дошкільної освіти на сучасному етапі. Освітологічний дискурс. 2018, № 3-4. С.198-208

Конституція України. Основний Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Мельнюхова Н.М., Михайленко Г.В. Світовий досвід управління освітньою галуззю. Теорія та практика державного управління: зб. Наук. праць. Харків, 2011. Вип. 3 (34) URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2011-3/doc/5/01.pdf>

Пастушенко Р. Реформування освітнього сектору: шкільна автономія та місцеве управління освітою / Освітня політика. Портал громадських експертів. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/398-reformuvannya-osvitnogo-sektoru-shkilna-avtonomiya-ta-mistseve-upravlinnya-osvitoyu> (дата звернення 21.09.2020 р.)

Пономаренко Т. Теоретичні засади культуровідповідного управління дошкільною освітою: монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 2008. 272 с.

Про дошкільну освіту. Закон України від 11.07.2001 № 2628-III // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. (ISO 9000:2005, IDT): ДСТУ ISO 9000:2007. [Чинний від 2008–01–01]. Київ: Держспоживстандарт України. 2008. V, 29 с.

Стан і проблеми законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні. Рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Затверджено Рішенням Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, протокол № 27 від 13.04.2020 р. // Верховна Рада України / Комітет з питань освіти, науки та інновацій. URL: <http://kno.rada.gov.ua/fsview/75479.html>

Статистичний щорічник України за 2018 рік. / За редакцією І. С. Вернера. Житомир, 2019. 481 с.

Філософський енциклопедичний словник / [Під ред. В. І. Шинкарука]. Київ: Абрис, 2002. 744 с.

Особливості нервово-психічної напруженості осіб пізньої зрілості у кризових ситуаціях

Магдисюк Л. І.,

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної та клінічної психології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки;*

Попович І.М.,

*студентка 4 курсу факультету психології та соціології Волинського
національного університету імені Лесі Українки*

Віржанська В. М.,

вчитель іноземних мов ЗОШ I-III ст. с. Березовичі

Актуальність проблеми дослідження. Фахівці в галузі психології, психіатрії занепокоєні станом психічного здоров'я нації. Особливо гостро це питання постало протягом останнього десятиріччя, що зумовлено, насамперед, скрутним соціально-економічним становищем, особливостями умов праці осіб пізньої зрілості, які готуються до виходу на пенсію.

Мета дослідження полягає у теоретичному вивченні проблеми особливостей нервово-психічної напруженості осіб пізньої зрілості у кризових ситуаціях.

Стан нервово-психічної напруги може проявлятися в зрушеннях 2-х форм: по типу наростання збудження або ж по типу розвитку гальмівних реакцій, крайні форми реагування залежать від індивідуальних якостей особистості або викликаються дуже гострими психічними чинниками. Небезпека нервово-психічної напруги для

осіб пізньої зрілості криється в тому, що вона проявляється в дезорганізації поведінки, гальмуванні раніше напрацьованих навичок, неадекватних реакціях на зовнішні роздратування, труднощі в розподілі уваги, звуженні об'єму уваги та пам'яті, імпульсивних діях. Такі зміни в психічній сфері безумовно негативно позначаються на рівні працездатності та безпечної діяльності спеціалістів, які готуються до виходу на пенсію [1].

Особливістю поведінки осіб пізньої зрілості в стані нервово-психічної напруги є її не гнучкість, відсутність лабільності та пластичності. В той же час стереотипні дії протікають шкочіше, з тенденцією до автоматизму. Тому й загальною характеристикою стану нервово-психічної напруги вважається порушення структури складної професійної діяльності. У зв'язку з тим, що цілий ряд факторів може бути причиною

виникнення нервово-психічної напруги з суттєвими змінами психічних процесів і професійної діяльності, для безпеки та ефективності їх діяльності необхідно оцінювати ступінь нервово-психічної стійкості у кандидатів на навчання різного віку [5].

У більшості спеціалістів, наприклад, операторського профілю, особливо в період виконання завдання, робота оцінюється як напружена і проходить в стресових умовах. Доведено, що тривала психоемоційна напруга знижує психологічний захист організму і може впливати на виникнення різних невротичних реакцій. Прояви невротичних реакцій в колективі полягають не тільки в самому факті і їх кількості, а в тому негативному впливі та резонансові, який може бути в результаті неправильної оцінки поведінки [2].

Висока нервово-психічна напруга виникає при сприянні різних факторів, які впливають на працівника і виникають в таких умовах:

1. При виконанні складного завдання, пов'язаного з високою відповідальністю.

2. При дії перешкод.

3. При появі сильних раптових подразників на фоні впливу шкідливих факторів життєдіяльності.

4. При роботі в умовах дефіциту часу та інформації, необхідних для прийняття рішення та організації дій.

5. При освоєнні нових видів діяльності, недостачі чи надміру інформації.

Взагалі ж причиною появи невротичних реакцій можуть стати три групи чинників, які супроводжують «психічну напругу» [6]:

- по-перше, біологічний конституційний тип емоційності та характеру, реагування на навколишнє середовище;

- по-друге, соціальні фактори та індивідуальні якості особистості, адаптаційні можливості й стійкість перед конкретним психогенним фактором;

- по-третє, присутність «слідового невротичного фону», оживлення якого можливе під впливом неспецифічних подразників (по типу «другого удару», за О. Сперанським) [6].

На думку Зінченка В., несприятливі фактори, які підвищують, нервово-пси-

хічну напругу доцільно розподілити за групами [4]:

Фізіологічний дискомфорт, тобто невідповідність умов придатності життєдіяльності нормативним вимогам.

- Біологічний страх.
- Дефіцит часу.
- Підвищена складність завдання.
- Підвищена значимість помилок дій.
- Наявність релевантних перешкод.

Неуспіх внаслідок об'єктивних обставин [4].

Коли людина відчуває більш високу нервово-психічну напруженість, що перевищує межу корисності, виникає перенапруженість (перенапруження), яка, чим більше перейдено межу, тим негативніше діяльності особистості та її результатах. Це виявляється, перш за все, у втраті гнучкості та здатності діяти строго по ситуації: багато особливостей перестають помічатися, не отримують належної оцінки, дії стають шаблонними. У пізнавальних компонентах напруженості виявляються, наприклад, нездатність зосередитися, погіршення спостережливості, уважності, складнощі у виконанні розумових операцій, втрата думки, «провали» пам'яті, зниження швидкості розумової переробки інформації. Для психомоторики характерні тремор (тремтіння) рук, ніг, озноб, зміна мови (зрив голосу, заїкання, верескливості), погіршення координації рухів, поява скутості, сповільненості рухових реакцій, метушливість, слабкість в ногах, відчуття безсилля. З'являються помилки і неточності навіть у добре відпрацьованих діях, навичках і уміннях, які із зростанням нервово-психічної напруги з'являються все частіше і робляться відчутніше. Ефективність діяльності при високих значеннях напруги може знижуватися до 50% і більше [3].

Коли нервово-психічна напруженість, випробовувана індивідом, переходить мотиваційну межу, вона характеризується як гранична, а негативні зміни, характерні для перенапруги, збільшуються. Можливі зриви у вчинках: відвертий прояв богузтва, відмови від виконання небезпечних завдань, обман, турбота тільки про особисту безпеку навіть ціною жертв інших і т.п. Виникають грубі, неспровоковані помилки

в діях (так, при раптово виниклої на дорозі небезпечної ситуації водій авто, замість педалі гальма натискає на педаль газу, а потім ніяк не може пояснити чому він зробив таку помилку) [7].

Отже, нервово-психічну напругу осіб пізньої зрілості ми розглядаємо як один із психічних станів, що виникає у процесі діяльності в складних умовах, коли людина оцінює ситуацію як таку, що може закінчитися для неї несприятливо (наприклад, вихід на пенсію). Серед чинників, які породжують напруженість, вирізняють конфлікти мотивів, ціннісних орієнтацій та цілей особистості, а також міжособистісні конфлікти, коли працівник не готовий завершувати професійну діяльність, на цьому наполягає керівництво. Тоді у міжособистісних стосунках виникненню конфлікту на роботі часто передують погіршення ставлення, напруженість у стосунках. Одних працівників така ситуація мобілізує, викликає бойове завзяття, в інших погіршує працездатність, спричиняє загальмованість або імпульсивність поведінки. Частина осіб пізньої зрілості вихід на пенсію в такій ситуації сприймають як конфлікт, після його завершення, тобто звільнення з робо-

ти, але напруженість здебільшого зберігається. Недовіра й ворожість до іншої сторони після закінчення конфлікту тривають довше, якщо сторона оцінює свої втрати у конфлікті як значні.

Список використаних джерел

- Абабков В. А., Перре М. Адаптация к стрессу: Основы теории, диагностики, терапии. – СПб.: Речь, 2004. – 165 с.
- Адам Д. Восприятие, сознание, память. / Д. Адам. – М., 2013. – 359 с. 2. Блум Ф. Разум, мозг, поведение./ Ф. Блум, А. Лейдерсон, Р. Хофстеттер. – М., 2008. – 377 с.
- Блум Ф. Разум, мозг, поведение./ Ф. Блум, А. Лейдерсон, Р. Хофстеттер. – М., 2008. – 377 с.
- Герман Е.С. Важнейшие психические расстройства и мозг / Е.С. Герман, Р.О. Ридер. – М., 2012. – 467 с.
- Засєкіна Л. В. Психологічна готовність особистості до виходу на пенсію: монографія / Лариса Володимирівна Засєкіна, Людмила Іванівна Магдисюк. – Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2018. – 290 с.
- Ильин Е. П. Психофизиология состояний человека / Е. П. Ильин. – Питер, 2005. – 267 с.
- Китаев-Смик В. В. Психология стресса / В. В. Китаев-Смик. – М., 2008. – 388 с.

Діагностика та корекція якості життя особистості методами арттерапії (колаж)

Магдисюк Л. І.,

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної та клінічної психології
Волинського національного університету імені Лесі Українки;*

Луців-Шумська Н. О.,

*магістр
факультету психології та соціології Волинського національного університету
імені Лесі Українки*

Гриневич О. В.,

*студентка 4 курсу
факультету психології та соціології Волинського національного університету
імені Лесі Українки*

Актуальність дослідження. Проблема задоволеності життям і його різними сторонами все частіше стає предметом обговорення серед представників соціально гуманітарних наук (психологів, соціологів, економістів й ін.), які аналізують різні аспекти цього явища. Поняття якість життя є актуальним сьогодні для громадськості настільки, наскільки у суспільстві існує потреба в її оцінюванні.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні поняття психологічного феномену якість життя, а також у діагностиці та корекції якості життя особистості методами арт-терапії.

Якість життя (ЯЖ) – це сумарна характеристика фізичного, психологічного, соціального, емоційного та матеріального благополуччя людини, основана на її суб'єктивному сприйнятті [8].

Існує багато підходів до визначення категорії «якість життя». Під якістю життя розуміють також задоволеність населення життям з точки зору широкого набору потреб та інтересів [6]. Це поняття охоплює характеристики й індикатори рівня життя як економічної категорії, а також умови праці і відпочинку, житлові умови, соціальну забезпеченість і гарантії, охорону правопорядку і дотримання прав особистості, природно кліматичні умови, показники збереження навколишнього середовища, наявність вільного часу і можливості його доцільно використовувати, нарешті, відчуття спокою, комфортності і стабільності [5].

Психологічна сторона якості життя особистості проявляється, передусім, у тому, як вона визначає межі власного благополуччя та пріоритети свого життя. Такі по-

чуття залежать від характеристик позитивного психологічного самопочуття, фізичного комфорту, вираження рівня незалежності, задоволеності соціальною сферою, навколишнім середовищем, сформованістю особистих переконань [8].

М. Аргайл вважає, що щастя – це стан переживання задоволеності життям у цілому, загальна рефлексивна оцінка людиною свого минулого, теперішнього, а також частота та інтенсивність позитивних емоцій, при цьому фактори щастя є джерелами, умовами, сферами задоволеності життям, іноді – і характеристиками самого суб'єкта (сукупність особистісних рис людини, які можна визначити, виміряти та які демонструють статично значущий зв'язок із задоволеністю життям [1].

Дослідник виокремлює такі фактори задоволеності життям [1]:

1) наявність роботи, особливо її психологічні аспекти (сюди належать самостійність і різноманітність праці, усвідомленість, суспільна цінність, емоційний фон, характер відносин у колективі);

2) вільний час, що має більшу значущість для людини, аніж робота. Цей феномен можна пояснити наявністю вільного часу, який спрямовується для діяльності, пов'язаної із внутрішньою мотивацією, отриманням задоволення від спілкування, укріпленням почуття ідентичності, наявності можливостей для розрядки та відпочинку;

3) здоров'я;

4) особистість (сюди дослідник відносить самоповагу, самооцінку, екстраверсію, усвідомлення життям).

Одним із методів дослідження якості життя особистості можна назвати методи арттерапії. Арттерапія – тлумачиться як лікування або зцілення мистецтвом і вважається одним із найбільш м'яких, але ефективних методів, що використовуються в роботі психологами, соціальними працівниками, корекційними педагогами і психотерапевтами [4].

Метою арттерапії є підведення людини до усвідомлення своєї внутрішньої сутності, своєї унікальності та неповторності, до відчуття гармонії із собою і світом. У кожній особистості існує потреба у самовира-

женні, яка здебільшого, залишається незадоволеною, що й породжує внутрішній конфлікт. Арттерапія виводить протиріччя зсередини в зовнішній світ та пропонує способи їх вирішення [2].

У занятті мистецтвом дуже важливо, щоб людина відчувала свій успіх в цій справі. Якщо вона бачить, що має успіх у виразі і відображенні своїх емоцій, створенні унікальних виробів, малюнків, до неї приходить успіх у спілкуванні, а взаємодія зі світом стає більш конструктивною. Успіх у творчості в його психіці несвідомо переноситься і на звичайне життя [7].

Сучасна арттерапія поєднує в собі багато видів методик: пісочна терапія, фототерапія, лялько-терапія, казкотерапія, кінотерапія, орігами, музична терапія, тілесна терапія, ізотерапія, ігротерапія, створення колажів [2].

Ми хочемо розглянути колаж, який за своєю суттю схожий на проєктивні методики. Колаж – це метод створення композиції, головним принципом якого є поєднання різномірних по своїй фактурі елементів (наприклад, газетних вирізок, шматочків тканини, паперу, фотографій і тощо), які накладаються один на одного і закріплюються на загальній основі [3].

Загалом, будь-який колаж – це автопортрет. І якщо навчитися розуміти мову колажу (зрозуміти, як інтерпретувати зображення) – то можна отримати хороший інструмент самопізнання.

Кожен створений нами і глибоко проаналізований колаж – це індивідуальна стратегічна сесія, яка дає відповідь на важливі питання [2].

Методика «Колаж наміру» дає можливість побачити якість життя на сьогоднішній стан та створити наміри на майбутнє. Методика здійснюється за 3 етапами. Людина повинна обрати 5-7 найбільш важливих сфер свого життя, які б хотіла обміркувати (у когось це буде робота, у когось здоров'я або відносини тощо) [3].

На першому етапі (перший листок) особистість створює колаж, що відображає даний стан і якість її сфер життя. Другий етап і другий лист – це образ мрії. Досліджуваному пропонується створити на цьому аркуші колаж, який максимально пере-

конливо відображає ті стани, ті ситуації, які він хоче бачити у своєму житті. На третьому етапі респондент повинен розмістити минуле щодо майбутнього (тут можуть бути різні варіанти – головне, «логічно» і «красиво» покласти поруч «лист справжнього» і «мрію»). В третьому колажі пропонується відобразити зусилля і наміри, які приведуть людину від теперішнього стану до мрій [3].

Якщо поділити колаж на дев'ять частин, то три вертикальні частини вказують на розвиток теми в часі (зліва направо – минуле, сьогоднішнє, майбутнє), три горизонтальні частини картини розповідають про думки щодо теми колажу, середня частина відображає почуття і емоції, нижня показує реальні дії [3].

При аналізі колажу можна використовувати наступні запитання: Що яскравіше – область справжнього, область мрії, область шляху? Які образи домінують в кожній з трьох областей? Як я до них ставлюся? Що вони для мене значать? Як вони взаємодіють один з одним? Який рух я бачу в колажі? Звідки воно виходить, до чого приходить? Які елементи колажу є джерелом руху і змін, які – пасивні, а які явно протидіють руху?

Таким чином, проаналізувавши науково-теоретичні погляди, ми дійшли висновку, що арттерапія є одним з найпотужніших методів психологічної діагностики та корекції якості життя особистості. Арттерапія дозволяє гармонізувати внутрішній стан, за допомогою зміни ставлення до

себе, свого минулого, теперішнього та майбутнього; усвідомити та проаналізувати проблеми; допомагає активізувати внутрішні ресурси та потенціал особистості; дозволяє вийти за рамки звичайного життя та в доступній формі вивчати світ почуттів і переживань.

Список використаних джерел

- Аргайл М. Психология счастья / М. Аргайл. ; 2-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 271 с.
- Арт-терапія як засіб творчої самореалізації особистості / М. І. Земелюк, Л. І. Магдисяк, Н. В. Ольхова // Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. пр. Вип. 10 / упоряд. Р. В. Павелків та ін. – Рівне: РДГУ, 2018. – С. 50–57.
- Арт-техника «Коллаж»: диагностический и терапевтический потенциал / О. Н. Скнар, Е. В. Реброва // Простір арт-терапії: зб. наук. статей. – К., 2009. – Вип. 2(6). – С. 106 – 117.
- Докторович М., Рурик, І. Хозраткулова. Арт-терапія в діяльності психолога та соціального педагога. Київ: Редакції загальнопедагогічних газет, 2014. – 97 с.
- Жеребин В. М. Уровень жизни населения / В. М. Жеребин, А. Н. Романов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 592 с.
- Кириченко В.Н. Социальные проблемы в перспективном планировании / В.Н. Кириченко. – М.: Экономика, 2007. – 214 с.
- Копитін, А. І. Практикум з арт-терапії / А. І. Копитін. – СПб., 2000.
- Психологічні особливості якості життя осіб з серцево-судинними захворюваннями / Л. І. Магдисяк // Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. пр. Вип. 8 / упоряд. Р. В. Павелків та ін. – Рівне: РДГУ, 2017. – С. 180–184.

Формування професійних компетенцій в процесі підготовки бакалаврів готельно-ресторанної справи

Дмитренко Г. А.,

*д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

Каролоп О.О.,

старший викладач

Київський Національний університет культури і мистецтв

Анотація. *Оновлення традиційних способів професійної підготовки бакалаврів готельно-ресторанної справи і формування їхньої професійної компетентності в сучасних умовах.*

Ключові слова: освіта, професійні компетенції, готельно-ресторанна справа, бакалавр.

Keywords: competence, competency, professional competences, competence approach.

Інтеграція до європейського і світового співтовариств та побудова сучасного громадянського суспільства зумовлюють відповідні зміни в системі освіти. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року особлива увага приділяється пошуку інноваційних підходів до професійної підготовки фахівців, спроможних забезпечити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості, навчати й виховувати генерацію нових поколінь, здатних до життєдіяльності за умов ринкових відносин [1].

В останні роки зростає прагнення педагогів до осмислення проблем, тенденцій розвитку і напрямів удосконалення сучасної освіти. При цьому особливого значення набувають дослідження, результати яких перетворюються в практичне впровадження в процес формування необхідних умов, які сприяють вирішенню складних завдань,

що постають перед сучасною освітою у сфері готельно-ресторанної справи.

Оновлення традиційних способів професійної підготовки бакалаврів готельно-ресторанної справи і формування їхньої професійної компетентності в умовах, наближених до виробничих реалій ресторанного ринку, покликані забезпечити підвищення показників працевлаштування випускників та економічне зростання країни.

У Законі України «Про освіту» поняття «компетентність» тлумачиться як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [2].

Професійні компетентності відображають специфіку професійної діяльності у готельно-ресторанній сфері. Професійна

компетентність – головний критерій, за яким оцінюється персонал готельно-ресторанного закладу. Це здатність фахівця вирішувати певний клас професійних завдань у комплексному їх представленні. У формальному розумінні під компетентністю можна розуміти опис вимог до особистісних, професійних, когнітивних якостей, яким повинен відповідати бакалавр готельно-ресторанної сфери діяльності.

До професійних компетентностей бакалаврів готельно-ресторанної справи віднесемо наступні:

- теоретико-технологічна – наявність системи професійних знань, спроможність інтеграції знань у нових ситуаціях, здатність до ефективних розв'язань традиційних та нетрадиційних завдань, самостійно одержувати інформацію, постійно підвищувати освітній рівень;
- виробничо-технологічна – здатність планувати технологічні процеси, використовувати досвід інших, володіння інформаційними технологіями;
- соціально-комунікативна – готовність до взаєморозуміння та взаємодії у комунікаціях та стосунках, здатність до обговорення та прийняття спільних рішень, здатність брати відповідальність за їх реалізацію на себе, здатність уникати конфліктів, толерантно розв'язувати їх між іншими учасниками виробничого колективу;
- організаційно-методична – професійна мобільність, здатність проектувати власну діяльність та діяльність співробітників, враховуючи потреби клієнтів, творчий підхід до роботи з колективом, здатність суміщення власних інтересів та потреб підприємства і суспільства, здатність до постійного підвищення освітнього рівня, потреба в актуалізації й реалізації власного потенціалу, здатність точно і коректно передавати знання, формулювати вимоги, завдання підлеглим тощо.

Серед першочергових завдань, що висуваються до освітніх закладів, є забезпечення професійної підготовки бакалаврів сучасного типу, які повинні бути розумними, вправними та здатними у разі необхідності швидко перекваліфікуватися чи змінити професію, володіти професійною гнучкістю та мобільністю.

Професійна діяльність бакалавра готельно-ресторанної справи полягає в:

- організації діяльності щодо надання основних видів послуг у сфері готельно-ресторанного бізнесу;
- організації виробництва й обслуговування у закладах ресторанного господарства;
- організації процесу виробництва і надання готельних послуг;
- організації надання бізнес-послуг для туристів, анімаційних послуг;
- забезпеченні належного рівня якості продукції та послуг у закладах готельно-ресторанного бізнесу;
- забезпеченні охорони праці та техніки безпеки;
- вивченні маркетингової діяльності та комплексу маркетингових заходів впливу на ринок і конкурентну позицію підприємства у сфері готельно-ресторанного бізнесу;
- опануванні чинної законодавчо-нормативної бази з питань функціонування підприємств, що надають готельні та ресторани послуги;
- плануванні та проектуванні закладів готельно-ресторанного бізнесу;
- проектуванні технологічного процесу виробництва продукції у закладах ресторанного господарства та вдосконаленні технологічних операцій;
- розробленні короткострокових і середньострокових планів діяльності закладів готельно-ресторанного господарств, плануванні потреби у ресурсах (матеріальних, фінансових, трудових);
- володінні практичними навичками роботи з комп'ютерною технікою та у сфері інформаційних технологій;
- застосуванні інноваційних інформаційних технологій у роботі підприємств;
- досконалому володінні сучасною діловою українською та іноземними мовами професійного спрямування [3].

Очевидним є те, що лише бакалавр з високим рівнем професіоналізму зможе бути конкурентоспроможним у сфері готельно-ресторанного бізнесу, здатним до активної роботи, глибокого аналізу ринкової ситуації, постійного самовдосконалення. Як джерело професійної підготовки, оновлення знань і перепідготовки кадрів

важливо систематично враховувати тенденції, які виникають на ринку праці, а також у сферах економіки, права, готельно-ресторанного бізнесу тощо. Зокрема, потребують обґрунтування методологічні підходи до системи формування організаційно-методичної компетентності бакалаврів готельно-ресторанної справи.

Сучасний бакалавр практично у будь-якій сфері діяльності повинен володіти здатністю до абстрактного мислення, до роботи в творчих колективах, мати підготовку у сфері маркетингу, а також чітко уявляти собі господарські, організаційні, соціальні та культурні аспекти застосування нових технологій.

До провідних завдань професійної підготовки бакалаврів готельно-ресторанної справи належить формування соціально зрілої, творчої особистості, виховання морально, психічно і фізично здорового покоління громадян; формування громадської позиції, патріотизму, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності, забезпечення високих етичних норм, атмосфери доброзичливості й взаємної поваги у стосунках між споживачами, викладачами, забезпечення набуття студентами знань у певній галузі, підготовка їх до професійної діяльності.

Отже, фундаментом особистості-професіонала у будь-якій галузі людської ді-

яльності є такі базові характеристики, як особистісна спрямованість, поведінкова гнучкість і професійна компетентність.

В основі процесу формування професійних компетентностей бакалаврів лежить спільне завдання – розвиток здатності до самоосвіти, професійної мобільності та активності, спрямування діяльності майбутніх фахівців на досягнення якісного результату, розвиток здатності до самореалізації. Отже, професійна підготовка за змістом і формами її організації та проведення має бути процесом, у якому формуванню професійним компетентностям необхідно приділяти таку саму увагу, як і оволодінню фаховими знаннями, уміннями та навичками.

Література:

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

Про освіту: Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145 -VIII // Законодавство України / ВР України: [офіц. веб-портал]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>

Готельно-ресторанна справа. URL: <http://www.udau.edu.ua/ua/departments/fakulteti/fakultetmenedzhmentu/gotelno-is-revealed-restoranna-sprava.html>.